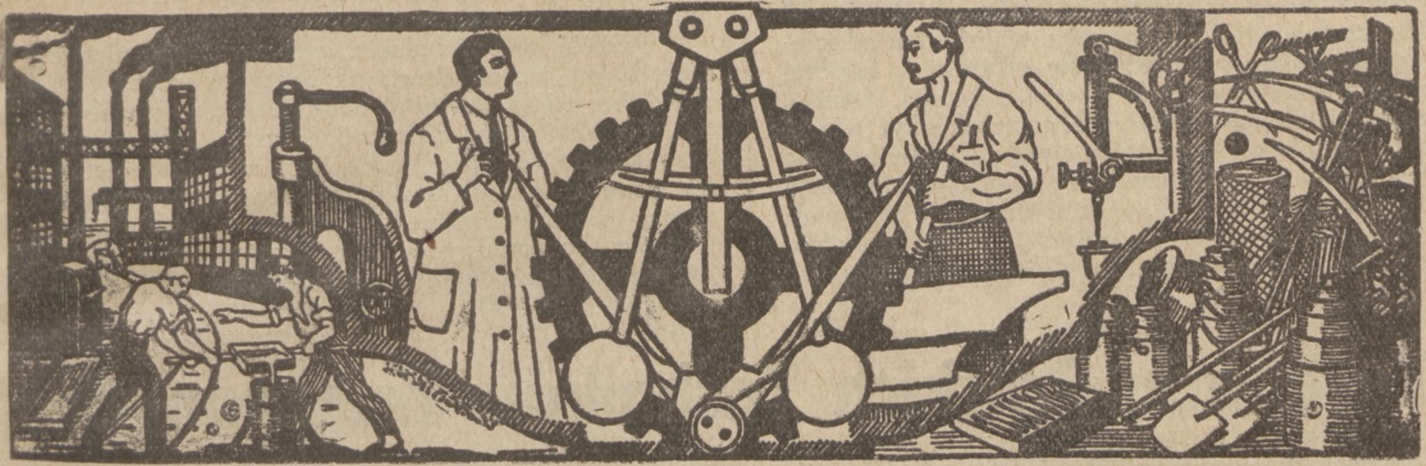
RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA” • „POSTĘPY W PRZEMYŚLE” • „DZIAŁ SAMOCHODOWY” „DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY” • „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH”

Nr. 26 Poznań, 29 czerwca 1929 Rok IX

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej

Sprawa złomu

Niewiele zapewne ludzi u nas, poza fachowcami, zdaje sobie sprawę ze znaczenia, jakie posiada dla metalurgji kwestja regularnej dostawy złomu żelaznego, t. j. starego żelastwa, koniecznego dla produkcji wielkich pieców. A przecież w Polsce sprawa ta nabrała charakteru jednego z podstawowych zagadnień gospodarczych, przedewszystkiem, jeśli chodzi o stosunki polsko-niemieckie.

W sprawie tej pisze „Kurj. Warsz.”:

Tak, jak przez niewpuszczanie naszego węgla górnośląskiego pragnęły Niemcy wywołać na polskim Górnym Śląsku kryzys produkcji węglowej, jak przez stosowanie zakazów pseudo-weterynaryjnych krępują nasz wywóz produktów hodowlanych, tak też przez utrzymywanie swego zakazu wywozu złomu żelaznego pragnęły one wprowadzić nasze hutnictwo górnośląskie w trudną sytuację pod względem zaopatrzenia go w ten niezbędny materjał przetwórczy. Poszło im w tej dziedzinie o tyle łatwiej, iż z reguły w ostatnich latach międzynarodowy rynek złomu żelaznego wykazuje poważne trudności aprowizacyjne, tak iż szereg państw wprowadziło i utrzymuje na produkt ten zakazy wywozu, mające przeciwdziałać odpływowi zagranicę tego cennego produktu. A przecież huty górnośląskie z natury rzeczy związane były przedewszystkiem z niemieckim rynkiem złomu i dlatego zakaz wywozu z Niemiec musiał istotnie dla nich być bardzo ciężki, zwłaszcza, iż nasze wewnętrzne zapasy starego żelastwa wskutek względnie mało rozwiniętego przemysłu na potrzeby wielkiej metalurgji Górnego Śląska stanowczo nie wystarczają.

Niemcy prowadziły swą politykę konsekwentnie. Nie wpuszczając do Polski złomu, zagwarantowały sobie nawet „na wszelki przypadek” utrzymanie nadal tego zakazu wywozu w konwencji o zniesieniu zakazów wywozu i przywozu z 1927-go roku, podpisanej w Genewie. To zastrzeżenie, jakkolwiek mówi się o niem mniej niż o „zasadniczych” zastrzeżeniach niemieckich w powyższej konwencji, godzących w nasz wywóz węgla i produktów hodowlanych, stanowi niemniej jednak jedną z przyczyn, dla których układu handlowego z Niemcami nie możemy oprzeć na podstawie stypulacji tej właśnie konwencji, lecz tylko na pełnej wolności obrotu między obu państwami. Nie o to nam w tej chwili jednak chodzi. Praktycznie sprawa przedstawiała się zawsze w ten sposób, iż Niemcy, posiadając poddostatkiem złomu u siebie, godziły się na aprowidowanie w materjał ten przemysłu górnośląskiego tylko w razie ostatecznego uregulowania sprawy traktatu handlowego polsko-niemieckiego. Innemi słowy trudności aprowizacyjne naszego hutnictwa wyzyskane być miały w myśl planu niemieckiego jako atut traktatowy. I, jakkolwiek w r. ub. doszło w Berlinie do podpisania między przemysłowcami polskimi a niemieckimi układu w sprawie dostarczania przez Niemcy złomu dla wielkich pieców polskiego Górnego Śląska, to jednak moc obowiązującą układ ten ma nabrać dopiero po podpisaniu i wejściu w życie traktatu handlowego polsko-niemieckiego. Mamy więc tutaj do czynienia ze zwykłą presją niemiecką — jeszcze na jednym punkcie polsko-niemieckich stosunków gospodarczych.

Mimo takiego stanowiska Niemiec polski przemysł Górnego Śląska dał sobie jakoś radę. Wobec niemożności uzyskania odpowiednich ilości złomu z Niemiec, poszukał ich gdzieindziej i, jakkolwiek z wielkiemi trudnościami, tem niemniej znalazł je w innych krajach zagranicznych. Nie od rzeczy będzie tu wspomnieć, iż ostatnia konwencja handlowa polsko-francuska z d. 24 kwietnia r. b. przewiduje w

protokóle swym kontyngent wywozowy na złom do Polski (Francja posiada również zakaz wywozu złomu) w wysokości 15.000 ton kwartalnie. Jest to więc jeszcze jedno odciążenie naszego przemysłu hutniczego w obliczu niemieckiego sabotażu. Plan pognębienia produkcji polskiego Górnego Śląska spalił na panewce.

Teraz jednak poczyna się karta odwracać. W myśl przysłowia, iż „kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie", Niemcy znalazły się ostatnio w fatalnej sytuacji wewnętrznej, jeśli chodzi o handel złomem. Poprostu istnieje obecnie w Niemczech zbyt wielka podaż złomu bez odpowiedniego popytu. Niemcy, nie wypuszczając tego materjału ze swych granic celem utrudnienia sytuacji Polsce, sami duszą się jego nadmiarem. W „Berliner Tageblatt" z przed kilku dni ogłoszony został komunikat z kół, sprzedających złom, który powiada wyraźnie, iż wobec braku popytu wewnątrz kraju handel złomem zamiera i „w interesie gospodarki narodowej musi nastąpić wolny wywóz tego materjału". Z powodu nadmiaru złomu w Niemczech ceny kształtują się tam zniżkowo w porównaniu z cenami zagranicznemi, co stanowi poważny szkopuł nietylko dla handlu, ale i dla przemysłu przetwórczego, sprzedającego stare żelastwo.

Tak się kończy jedno z tych zarządzeń niemieckich, które, wprowadzone na początku wojny celnej z Polską, miało posłużyć obok innych, podobnych mu, do zniszczenia nas gospodarczo. Jest to przykład pouczający, jak bardzo na stanowisko niemieckie wobec Polski w sferze gospodarczej wpływają momenty ściśle polityczne z pominięciem istotnych interesów ekonomicznych obu krajów, rozdzielonych dotychczas przez konflikt gospodarczy. *K. S.*

Ze Zjazdu Polskich Techników Zrzeszonych

W dniu 22 czerwca odbyło się otwarcie III ogólnego Zjazdu polskich Techników Zrzeszonych. Zjazd zagaił prezes Związku, inż. Stanisław Rybicki i witając przedstawicieli władz, zakończył okrzykiem na cześć Prezydenta Mościckiego.

Zkolei witali Zjazd w imieniu wojewody radca Trawiński, w im. wojska komandor Firych, w im. miasta radca Ruciński, w im. Dyrekcji Kolei prezes inż. Ruciński w im. Dyr. Poczt i Telegr. inż. Dębicki, w im. Federacji Inż. Stow. inż. Sarafow, w im. Zw. Inż. Jugosławji prezes inż. Avramowicz, w im. Zw. Inż. Czechosłowacji inż. Piczman, w im. Federacji Inż. ros. na emigracji inż. Łomszakow i w im. inżynierów-Polaków w Ameryce inż. Kosicki.

Do prezydjum honorowego powołano pp.: wicewojewodę Gronziewicza, dowódcę O. K. VII gen. Dzierżanowskiego, prezydenta Ratajskiego, rektora Uniw. prof. Niezabitowskiego, prezesa Dyr. Kol. inż. Rucińskiego, prezesa Dyrekcji Poczt inż. Kaźmierskiego, prezesa okr. Urzędu Ziemsk. Radwana i starostę Krajowego Begalego. W prezydjum czynnem zasiedli pp.: prezes inż. Rybicki, inż. Kamieński, inż. Guwiński, prof. Podoski, prof. Dering i inż. Rodowicz.

Po oficjalnem otwarciu Zjazdu nastąpiły obrady w sekcjach: górniczej, przemysłu przetwórczego, metalowego, elektrycznego, włókienniczego i papierniczego; przemysłu przetwórczego chemicznego, spirytusowego, gazowniczego, mineralnego i ceramicznego; przemysłu rzemieślniczego i konfekcyjnego; przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i budowlanego; komunikacyjnej, drogowej i autobusowej; kolejowej, tramwajowej, elektrycznej i lotniczej; komunikacji wodnej i dróg wodnych; produkcji rolnej i meljoracji.

Na Zjeździe przyjęto cały szereg rezolucyj i wniosków, które podamy w najbliższych numerach naszego Wydawnictwa.

W sprawie organizacji eksportu

Na drugim Zjeździe Polskich Przemysłowców Metalowych, odbytym w dn. 1. i 2. ub. m. w Poznaniu, powzięto szereg uchwał, stwierdzających coraz aktywniejsze i coraz więcej wnikliwe zainteresowanie się tego działu produkcji sprawami eksportowemi, przyczem wnioski powzięte wykraczają nieraz poza ramy ścisłych zainteresowań przemysłu metalowego przetwórczego, uzyskując charakter obserwacji ogólnych, mających mieć zastosowanie do całokształtu naszych zagadnień eksportowych.

Z tego względu Instytut uważa za stosowne podanie do wiadomości publicznej tekstu uchwał powyższych:

1. Zważywszy, że tempo rozwoju uprzemysłowienia Polski przekraczać zaczyna tempo rozwoju zdolności nabywczej naszych rynków wewnętrznych, co grozićby mogło kryzysem, o ile pozbawieni bylibyśmy możności zbytu nadwyżki naszej produkcji na rynkach zagranicznych, Zjazd stwierdza naglącą potrzebę planowej organizacji eksportu wytworów przemysłu metalowego przetwórczego.

2. Sprawna organizacja tego eksportu osiągnięta być może wyłącznie w drodze planowej i harmonijnej współpracy czynników rządowych i społecznych. Zarówno wysiłki Rządu, jak i wysiłki sfer gospodarczych winny być należycie skoordynowane i w jeden wspólny program ujęte, a role każdego z tych dwóch czynników winny być rozgraniczone. W odniesieniu do wysiłków rządowych Zjazd sądzi, iż byłoby wskazanem, by Państwowy Instytut Eksportowy dotowany był w uprawnienia, dające mu możność autorytatywnego nadawania kierunku wszystkim działaniom czynników rządowych w dziedzinie polityki eksportowej, naginając do jej istotnych potrzeb zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną politykę gospodarczą naszego Państwa. W odniesieniu do wysiłków społecznych Zjazd stwierdza konieczność aktywnego podjęcia planowej akcji eksportowej zarówno w sensie wewnętrznej koncentracji producentów polskich, jako też w sensie efektywnej organizacji zewnętrznego aparatu handlowego na terenie zagranicznych rynków lokacyjnych.

3. Zważywszy, że należyta organizacja aparatu handlowego na terenie zagranicznych rynków loka-

cyjnych, ściśle związana z intensywną infiltracją na tych rynkach fachowo wyszkolonych przedstawicieli naszych interesów gospodarczych, przekracza możliwości finansowe poszczególnych polskich przedsiębiorstw przemysłowych, Zjazd kładzie specjalny nacisk na konieczność tworzenia przez cały polski przemysł branżowych Związków Eksportowych, zadaniem których byłaby aktywna organizacja pionierskiego aparatu handlowego na tych zagranicznych rynkach, których lokacyjna zdolność dla danej branży okaże się odpowiednią. Dokonywane staraniem branżowych Związków Eksportowych prace organizacyjno-pionierskie winny mieć przedewszystkiem na celu ułatwianie poszczególnym krajowym przedsiębiorstwom przemysłowym organizacji ich własnych aparatów handlowych, których całość wytworzyć powinna po pewnym czasie zwartą sieć przedstawicielsko-komiwojażerską o szerokim zasięgu wpływów gospodarczych na naszych zagranicznych rynkach lokacyjnych.

4. Celem zniewolenia poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych do koncentracji i do skupienia się koło swych branżowych Związków Eksportowych, Zjazd stwierdza potrzebę uznania tych Związków za instytucje o charakterze publiczno-prownym, dotowane w szereg faktycznych uprawnień w dziedzinach: kredytowej, transportowej, celnej, podatkowej i t. p. Z powyższych uprawnień korzystać winny te tylko przedsiębiorstwa przemysłowe, których przynależność do odnośnych branżowych Związków Eksportowych zostanie udowodnioną.

5. Celem usprawnienia i rozszerzenia eksportu Zjazd stwierdza konieczność powołania do życia specjalnej instytucji finansowej, opartej na kapitałach państwowych i społecznych, administrowanej przez przedstawicieli branżowych Związków Eksportowych, znajdującej się pod kontrolą Państwowego Instytutu Eksportowego, udzielającej kredytów eksportowych tudzież zajmującej się ubezpieczeniem tychże kredytów.

6. Zważywszy na okoliczność, że zadania piniersko-organizacyjne niektórych branż przemysłowych są zbieżne, a częstokroć pokrywają się zupełnie, Zjazd, dążąc do skupienia rozpylonych nadmiernie energji, wysiłków i środków społeczeństwa, uważa za wskazane skoordynować działania poszczególnych branżowych Związków Eksportowych i doprowadzić do porozumienia, mającego na celu wyłonienie ogólno-branżowego organu zwierzchniego, będącego ogólnym kierownikiem prac społeczeństwa w dziedzinie organizacji eksportu, tudzież wykładnikiem ogólnych potrzeb i interesów eksportu całego polskiego przemysłu.

7. Nawołując wszystkie krajowe przedsiębiorstwa przemysłu metalowego przetwórczego do masowego przystąpienia do istniejącego już Związku Eksportowego, Zjazd zaleca organom kierowniczym Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, które winny z pomocą specjalnej Komisji, do składu której Zjazd poleca pp. L. Kołudzkiego, J. Lipowskiego, prof. S. J. Okolskiego, S. Przanowskiego i W. Wielogłowskiego:

a) uzyskać od Władz Państwowych zgodę na stworzenie z istniejącego branżowego Związku Eksportowego instytucji o charakterze publiczno-prawnym, dotowanej w efektywne uprawnienia, których rozmiar i charakter winny być ściśle ustalone;

b) opracować warunki, które zapewnićby mogły tak zreorganizowanemu Związkowi Eksportowemu materjalne podstawy, umożliwiające mu wykonanie jego pionierskich zadań organizacyjn. na zagranicznych rynkach lokacyjnych w kolejności, odpowiadającej istotnym interesom branży;

c) porozumieć się z innemi branżowemi związkami eksportowemi, celem skoordynowania działań, tudzież ewentualnego utworzenia naczelnego organu eksportowego, będącego wykładnikiem potrzeb polskich wytwórców w dziedzinie ogólnej polityki eksportowej.

Międzynarodowe znaczenie polskiego hutnictwa stalowego

Rozwój polskiego hutnictwa stalowego zarówno co do ilości i gatunku wytwarzanej stali, jakoteż ogólnej sumy produkcji, budzi żywe zainteresowanie zagranicą, szczególniej w krajach będących doniedawna dostawcami stali do Polski. Ciekawe uwagi na temat powyższy umieszcza ostatnio prasa angielska. Między innemi zwraca się tam uwagę na fakt, iż przemysł sheffieldzki utraca stopniowo rynek polski, który w zakresie większości gatunków zaspakaja swe potrzeby na miejscu. Prasa angielska podkreśla z uznaniem postępy, jakie zostały poczynione w zakresie produkcji stali, dzięki czemu Polska nawet w zakresie stali szlachetnych uniezależnia się całkowicie od rynków zagranicznych. W związku z powyższem nasuwa się uwaga, iż stal polska nie jest należycie propagowana zarówno w kraju jak i zagranicą. Znaczenie dobrze zorganizowanej propagandy stali zrozumiały przedewszystkiem Niemcy, organizując świetne zarówno co do treści jak i formy zewnętrznej wydawnictwo pod tytułem „Stahl Überall". Wydawnictwo powyższe zostało stworzone wspólnym wysiłkiem całego niemieckiego przemysłu stalowego, dzięki czemu znalazło odpowiednie kapitały, potrzebne dla rozpowszechnienia na całym świecie. Obecnie wzorem Niemiec przemysłowcy francuscy utworzyli t. zw. l'Office Technique pour l'Utilisation de l'Acier. Celem tej organizacji jest wyszukiwanie oraz tworzenie nowych zastosowań dla stali oraz obznajmianie z powyższemi konsumentów. Poza tem organizacja ma na celu propagandę stali francuskiej zagranicą. Przykładem nowoczesnych metod tego rodzaju propagandy jest specjalnie na ten cel wyprodukowany film pod tytułem „L'Acier", który wyświatlano w Paryżu, jakoteż na wystawie w Barcelonie, oraz w innych tego rodzaju imprezach narodowych. Należy przypuszczać, iż polskie sfery przemysłu stalowego winny zwrócić baczną uwagę na wyżej opisane posunięcia propagandowe swych konkurentów zagranicznych.

Jedź na P. W. K., bo to Twój obowiązek narodowy!

Obrady syndykatu hut żelaznych w Gdyni

Dla zadokumentowania, jak wielkie znaczenie dla hut żelaznych posiada port w Gdyni i przyszła kolej, łącząca Górny Śląsk z Gdynią, Syndykat Hut żelaznych postanowił odbyć w dniu 18 ub. m. swoje doroczne walne zgromadzenie w Gdyni.

W hotelu Polska Riwiera zebrało się kilkudziesięciu uczestników Zjazdu i pod przewodnictwem prezesa Syndykatu, b. min. Kiedronia, uchwalono bilans za r. 1928, udzielono absolutorjum zarządowi i wybrano radę nadzorczą w dotychczasowym składzie. Jako nowy członek wszedł do rady b. min. Klarner z ramienia Zakładów Starachowickich.

Prezydjum Syndykatu pozostało bez zmiany, mianowicie: b. minister Kiedroń jako prezes, senator Gliwic i Robert Scherff, dyr. Huty Bismarcka, jako zastępcy. Postanowiono następne posiedzenie Syndykatu odbyć w pierwszej połowie sierpnia w Poznaniu. Po zebraniu ogólnem uczestnicy Syndykatu zwiedzili urządzenia portowe. Wycieczkę prowadził i udzielał wyjaśnień p. kapitan Zaleski.

Wieczorem w hotelu Polska Riwiera odbył się obiad z zaproszonymi gośćmi. Podczas obiadu uchwalono wysłać telegram do P. Prezydenta Mościckiego, min. przemysłu i handlu Kwiatkowskiego i ministra komunikacji Kühna.

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

ANGLJA.

Ogólna sytuacja w przemyśle hutniczym i walcowniczym zbliża się pod pewnemi względami do położenia przemysłu niemieckiego. Rozwija się tu bowiem wzrost eksportu, który nie postępuje w miarę zmniejszania się eksportu żelaza i stali z Francji i Belgji. Eksport angielski kieruje się przeważnie do własnych kolonij i obejmuje głównie wyroby walcowane i blachę białą. Równocześnie jednak wzrasta również import żelaza do Anglji i to stanowi przejściowo notę charakterystyczną rynku angielskiego. Import ten wynosił w lutym r. b. 160 935 ton, w marcu 182 107 ton, a w kwietniu 261 932 ton. Dowodzi to znacznego rozrostu pojemności rynku wewnętrznego. Nabywcami materjałów importowanych są głównie fabryki okrętów i fabryki maszyn, które pracują z rosnącą siłą.

Londyńska giełda metalowa wydała komunikat sprawozdawczy z ruchu metali. W maju r. b. światowa konsumcja cyny wynosiła 13 265 ton, gdy w kwietniu była o 243 tony mniejsza. Jest to cyfra rekordowa; czy nią i nadal pozostanie, ulega wątpliwości, tem więcej uzasadnionej, że obecnie popyt i zapotrzebowanie cyny rośnie. Do tak wielkiego zbytu cyny przyczynia się głównie rekordowa konsumcja cyny w St. Zjedn. Am., gdzie przemysł samochodowy, blach białych i przemysł konserwowy zużyły w maju roku ub. 8480 ton tego metalu. O niebywałym wzroście konsumcji cyny w St. Zjedn. Am. świadczy fakt, że w ciągu pierwszych pięciu miesięcy roku bieżącego skonsumowano tam o 30 proc. więcej cyny jak w całym roku 1928.

NIEMCY.

Aktywność rynku żelaznego trwa nadal w swem osłabieniu, jedynie miejscami i na pewne wyroby sezonowe zauważyć można nieco większe zapotrzebowanie. Ruch produkcyjny i handlowy półfabrykatów odbywa się w zwykłem, spokojnem tempie. Tendencja *metali nieżelaznych* poprawiła się nieco, a co do miedzi, występuje miejscami znowu brak leżących zapasów.

Co do ogólnej sytuacji w przemyśle żelazno-stalowym, to zaznaczyć wypada, że kiedy w innych krajach, jak Anglji, St. Zjedn. Am., Francji, produkcja żelaza i stali rozwija się pomyślnie, w Niemczech spada. Dzieje się to głównie wskutek rozwoju konjunktury na rynkach wewnętrznych. W wymienionych krajach konsumcja żelaza wzrosła, w Niemczech z powodu trudnych warunków kredytowych ulega ograniczeniu prawie że przymusowemu. Zamówienia rządowe i kolejowe są małe, a ruch budowlany też zawodzi. Fabryki żelaza sztabowego przyjmują zamówienia z 20 do 30-dniowym terminem dostawy. Aktywność handlu wewnętrznego i eksportowego rozbija się obecnie w rozbieżnych kierunkach. Zawsze jednak pozostaje rzeczą wątpliwą, czy zmniejszające się zapotrzebowanie rynku wewnętrznego uda się zastąpić w całości eksportem. Niemałe kłopoty daje przemysłowi żelaznemu ogłoszony bilans kolei pań-

---

Ś. P.

Dnia 23-go czerwca r. b. zasnął w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św. nasz najukochańszy syn, brat i szwagier ś. p.

Bolesław Gustowski

długoletni współpracownik wydawnictwa
b. ułan-ochotnik z roku 1920

w 27 roku życia. — Pogrzeb odbył się w Toruniu dnia 26 b. m. — O bolesnej stracie zawiadamia

Poznań — Toruń.

Wydawca z rodziną.

stwowych za rok 1928. Wykazuje on zmniejszenie dochodów o 30 miljonów RM i zwiększenie wydatków o 27 milj. RM. Koła gospodarcze uważają to sprawozdanie jako niemą, ale wiele znaczącą zapowiedź nadwyżki kolejowej taryfy osobowej i towarowej, która może nastąpić jeszcze przed jesienią rb.

FRANCJA.

Wskutek dobrej konjunktury na rynku krajowym wzmaga się stale wewnętrzna konsumcja żelaza i stali, jakoteż i wyrobów żelaznych i stalowych, gdy tymczasem zaniedbany nieco eksport zmniejsza się. Objaw ten budzi u francuskich przemysłowców pewne obawy co do sytuacji, jaka wytworzyć się może w chwili osłabienia zapotrzebowania żelaza i stali na rynku krajowym. Konjunktura w kraju łatwo się zmienić może, a odzyskanie nieopatrznie wypuszczonych z własnych rąk rynków zagranicznych, nie da się odrazu uskutecznić. Wobec tego francuski przemysł może popaść w krytyczne położenie. Obawy te mają dla przemysłu francuskiego chwilowo, a nawet na dłuższy czas jeszcze, teoretyczne tylko znaczenie, gdyż konjunktura wewnętrzna pozostaje bardzo dobra, ruch budowlany, który trwał dobry nawet podczas zimy, obecnie wykazuje jeszcze większą żywotność, w dodatku i zamówienia rządowe mnożą się w terminie dwu- do trzymiesięcznym

ŁOTWA.

Właściciele okrętów i statków morskich powzięli na swojem ostatniem posiedzeniu następujące postanowienia: 1) strajk mechaników okrętowych należy uważać jako zakończony i nieistniejący, gdyż wszystkie statki są zaopatrzone w potrzebną ilość mechaników, którzy swoje czynności normalnie wykonywują; 2) na podstawie uchwały powziętej przez właścicieli statków i okrętów dnia 2 lutego, będą zrewidowane jaknajprędzej unormowane taryfy płac robotników i mechaników okrętowych; rewizja dokonana być musi nie później, jak do 1. sierpnia; 3) jeżeli na którym okręcie zawakuje jakie miejsce, można je obsadzić aż do czasu rewizji taryfy na dotychczasowych warunkach.

Mimo to, jak donosi „Sozialdemokrats" strajkujący mechanicy i radjotelegrafiści okrętowi, postanowili dalej strajk prowadzić. Uchwałę tę powzięły załogi strajkujące z 36 okrętów.

(Zebrał i opracował *P. W.)*

Międzynarodowa Wystawa w Barcelonie

Pochłonięci własną swoją Powszechną Wystawą Krajową oraz wypadkami bieżącemi politycznemi i gospodarczemi, nie zwracamy dosyć uwagi na to, że równocześnie z naszą Powszechną Wystawą Krajową odbywa się pod lazurowem niebem Hiszpanji inna potężna, międzynarodowa rewja przemysłu i postępu. Jest to Międzynarodowa Wystawa w Barcelonie. Rozmiarami i świetnością urządzeń dorównywa ona największym wystawom i targom światowym. Sądząc z opisów i sprawozdań prasy międzynarodowej wystawa barcelońska godną jest zwiedzenia i uznania, przedstawia bowiem dorobek nietylko narodu gorącego, narodu hiszpańskiego na polu przemysłowem, handlowem, umysłowem i społecznem, ale także dorobki i dowody postępów całego świata w wszystkich kierunkach i dziedzinach. Wystawcami są wszystkie narody, a wystawiają co najlepszego mają. Wobec tego dziwić się nie można, że i frekwencja zwiedzających gości i interesentów płynie falą nieprzerwaną i jak prasa głosi, stale się wzmaga.

Na to powodzenie wystawy w Barcelonie składa się wiele momentów, z których najważniejszy, mianowicie jest charakter międzynarodowy, już podniosłem.

Drugi moment to techniczna strona jej urządzenia. W imponujących wielkością, konstrukcją i dekoracjami halach rozmieszczono eksponaty grupami przedstawiającemi wszechstronnie stan każdego działu w Hiszpanji i na całym świecie. Wystawę zwiedza się z wielką przyjemnością, gdyż grupy przedmiotów są tak rozlokowane, że same od siebie ułatwiają przejście z jednego do drugiego. Wszędzie przebija myśl przewodnia *pokazania wiele bez zmęczenia i znudzenia* zwiedzających. Długo, bo prawie dziesięć lat trwały przygotowania do tej wystawy, ale zato trzeba organizatorom przyznać, że z zadania swego wywiązali się bardzo dobrze.

Na terenie wystawy barcelońskiej nie brak również przynęt i rozrywek, które urządzono z iście południowym temperamentem ludności hiszpańskiej. Przynęty te i rozrywki mają jednak to do siebie, że przedsiębiorcy nie występują tyle w roli przedsiębiorstw zarobkowych, szukających na wystawie największej sumy zysków doraźnych, ale występują w roli wystawców, pragnących wykazać całemu światu, czem mogą służyć, celem uszlachetnienia samej zabawy i rozrywki.

Zachęcać osobno do zwiedzania wystawy barcelońskiej uważamy za zbyteczne, gdyż kto tylko może, zapewne nie omieszka udać się na nią, by sam przekonać się naocznie, czem w istocie jest Międzynarodowa Wystawa w Barcelonie.

Tow. Akcyjne

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO

w POLSCE

RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal“ Telefon nr. 22

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kręgach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe.

LINY stalowe wydobywalne, pochylniane, prowadzące, niosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostemi, zakręcanemi i zapinanemi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krat, do okrętów, do zawias.

WKRĘTKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkrętki kule, śruby do krzeseł.

SZPADLE i ŁOPATY stalowe, motyki, skrobadła i tłuczki.

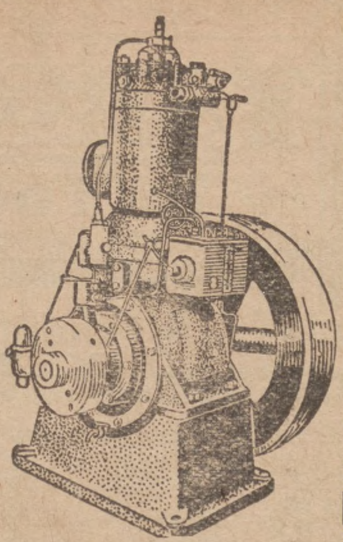
WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koksu, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-tonowe i mniejsze, kolejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany.

PRODUKCJA UBOCZNA:

popiół cynkowy i ołowiany; cynk skawalony.

4069 7517 z

„ELLWE“

bezkompresorowy motor

DIESEL'A

dla przemysłu, rolnictwa i rzemiosła jest najtańszą, najsprawniejszą i najprostszą maszyną zapędową. Prosimy zażądać wyczerpującej oferty.

SVENSKA MASKINVERKEN

Södertälje (Szwecja)

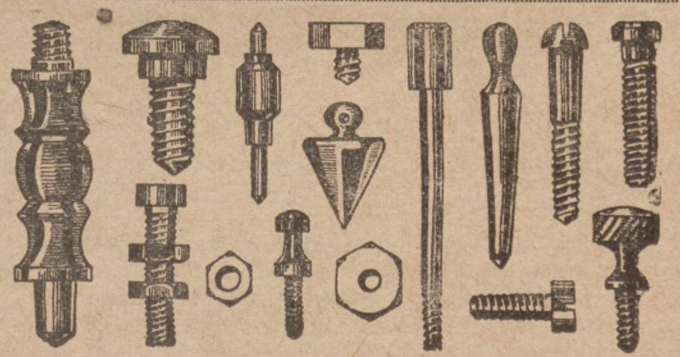
PRZEDSTAWICIEL:

G. ENBOM

GDAŃSK-OLIWA

Blücherstrasse 4. Tel. 45488.

7178

Automatyczna fabrykacja śrub toczonych i części fasonowych

A. Krawczyk, Poznań

Oddział I: Rynek Łazarski 19

Oddział II: Małeckiego 21

WYKONUJE ŚRUBY TOCZONE I CZĘŚCI FASONOWE Z MOSIĄDZU, STALI I ŻELAZA ORAZ CZĘŚCI TOCZONE DO RADJOAPARATÓW I ELEKTRYCZNOŚCI.

Zamiejscowych WW. PP. Odbiorców uprasza się o nadesłanie wzorów ewtl. rysunków celem uzyskania korzystnej oferty.

7234

PRECYZYJNE WYKONANE! CENY B. NISKIE!

Horoskopy IX. Targów Wschodnich

Tegoroczna dziewiąta z rzędu kampanja Targów Wschodnich odbędzie się w czasie od 7 do 19 września.

O całkowitem zaniechaniu w roku bieżącym kampanji, jak tego tu i ówdzie za przykładem Targu Poznańskiego w pewnych kołach oczekiwano, oczywiście z wielu zasadniczych powodów mowy być nie mogło.

Przykład Targu Poznańskiego nie jest w tym wypadku miarodajny, gdyż aparat tej instytucji, wcielony od roku w skład organizacji P. W. K. zyskuje tylko przez monumentalną rozbudowę terenu, jak i przez ściągnięcie nań powszechnej uwagi, podczas gdy zaniechanie choćby jednej tylko kampanji Targów Wschodnich zadałoby tej instytucji cios niepowetowany.

Horoskopy IX. Targów Wschodnich nie przedstawiają się bynajmniej gorzej niż w latach poprzednich.

Już w ubiegłym roku miało się nieraz sposobność słyszeć poglądy, że będące w toku przygotowania do Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu i jej intensywna w całym kraju propaganda musi się ujemnie odbić na obesłaniu ósmej kampanji Targow Wschodnich przez wystawców. Obawy, jakie pod tym względem z wielu stron się podnosiły, nie sprawdziły się jednakowoż.

Nikomu, kto z istotnym charakterem, wewnętrzną budową, dynamiką i dotychczasowym rozwojem Targów Wschodnich faktycznie był obeznany, nie było trudno przewidzieć, że ósma kampanja nie dozna żadnego uszczerbku skutkiem organizacyjnej akcji P. W. K. i że osiągnie w pełni handlowe i rzeczowe powodzenie.

Rzecz oczywista, że w składzie wewnętrznym i w obesłaniu poszczególnych branż dały się odczuć pewne zmiany i przesunięcia, które zaszły prawdopodobnie pod wpływem prac przygotowawczych pewnych gałęzi produkcji krajowej do udziału w P. W. K. Tej okoliczności przypisać np. należałoby ubogie stosunkowo obesłanie takich działów, jak włókiennictwo, przemysł chemiczny, drzewny i papierniczy. Ubytki jednakowoż w wymienionych właśnie branżach, wyrównane zostały przyrostem w innych. W niektórych grupach bowiem, a mianowicie w dziale artykułów technicznych, przyrządów i aparatów przemysłu artystycznego, mechaniki precyzyjnej, szkła, porcelany, ceramiki i środków lokomocji, przyrost eksponatów był tak poważny, że metraż powierzchni obsadzonej, wykazywał rekordowe cyfry w porównaniu ze wszystkiemi dotychczasowemi kampanjami z lat poprzednich. W związku z tem, w ogólnym rezultacie metraż zajętej w roku 1928 pod eksponaty powierzchni użytkowej wynosił 33.303 m², co stanowi najwyższą cyfrę pojemności od początku istnienia Targów Wschodnich.

Nie ulega wątpliwości że sprawa obesłania tegorocznej kampanji przez poszczególne branże ułoży się w podobny sposób i że z całą pewnością liczyć można na udział w niej grup, które z tych lub owych powodów w mniejszym stopniu, lub wcale nie są zainteresowane w obesłaniu P. W. K. Nie wszystkie bowiem kategorje produkcji krajowej, które dla propagowania swych wytworów rokrocznie korzystają z aparatu Targów Wschodnich, mogą być z równą dla siebie korzyścią reprezentowane na Wystawie. Naodwrót wystąpią właśnie na czoło Wystawy, ze względów prestiżowych, jako najbardziej reprezentacyjne czynniki wytwórczości polskiej, pewne kategorje przemysłu ciężkiego, wielkiego zwłaszcza, które ze względu na swą technikę i organizację zbytu, z handlowego punktu widzenia nie zawsze czują potrzebę brania udziału w Targach, szukając innych dróg i środków zbytu dla swych wyrobów. Należy tu przedewszystkiem przemysł górniczy i hutniczy, wielki przemysł drzewny i tekstylny, który występują na Wystawie grupach zbiorowych, pomieszczonych w okazałych i kosztownych, a własnym sumptem budowanych pawilonach, jakkolwiek na dorocznych Targach w Poznaniu czy we Lwowie, przedstawiciele tych gałęzi przemysłu pojawiają się tylko sporadycznie i w skromnych bardzo rozmiarach.

Że sami wystawcy liczą się z pomyślnym przebiegiem dziewiątej kampanji bez względu na akcję P. W. K. dowodzi, że już w dniu zamknięcia zeszłorocznych Targów, 120 firm zgłosiło swój udział w kampanji tegorocznej, rezerwując sobie miejsce w pawilonach.

Widoki IX. Targów Wschodnich nie przedstawiają się zatem niekorzystnie, uwzględniając już nawet oddziaływanie atrakcyjnej i propagandowej siły P. W. K. O ile w obesłaniu kampanji przez wystawców krajowych miałby się ukazać częściowo jakiś ubytek, Zarząd Targów Wschodnich, aby mu zapobiec, nosi się z zamiarem znacznego rozszerzenia tym razem działu rolnego i hodowlanego, ponadto zaś przystępuje do organizowania pewnych specjalnych działów, stojących w związku z potrzebami i techniką tych lub owych grup rękodzielnictwa. W ten sposób luki, jakie mogłyby w całokształcie ogólnym powstać, zostaną przy ścisłem jak zawsze przystosowaniu programu pracy organizacyjnej do aktualnej sytuacji gospodarczej i stanu konjunktury na rynku niewątpliwie wypełnione.

Kupując polski towar – wzbogacasz Kraj i siebie samego

Z karty żałobnej

Ś. p. Bolesław Gustowski

Bolesny cios zadała nieubłagana śmierć Wydawcy czasopisma naszego, wyrwawszy z grona jego rodziny syna w kwiecie wieku, bo liczącego lat 27 i rokującego najlepszą przyszłość.

Po długich i ciężkich cierpieniach, znoszonych z podziwu godną cierpliwością, zmarł dnia 22. b. m. ś. p. **Bolesław Gustowski**, a pasmo jego młodego żywota przecięte zostało w Toruniu, dokąd Zmarły udał się przed miesiącem, by spędzić czas krótki w otoczeniu zamężnej siostry Swej i najbliższej rodziny.

Ś. p .Bolesław po ukończeniu nauk szkolnych, by stać się później podporą Ojca-Wydawcy, przebył praktykę drukarską i przez kilka lat stał pośród personelu technicznego, służąc przykładem, jak pracować i spełniać należy obowiązki. Szlachetny jego charakter, niedostępny dla wad egoistycznych, nie zezwalał na wywyższanie się mianem syna Wydawcy, lecz wierny wpojonym zasadom, nie wyłamywał się nigdy z ustalonego porządku w zakładzie wydawniczym.

Dla prawości Swego charakteru i wielu zalet osobistych, Zmarły cieszył się ogólną sympatją, to też przedwczesny jego zgon wzbudził szczery żal i współczucie u znajomych i najbliższej rodziny, tak dotkliwie tą bolesną stratą doświadczonej.

W dziejowej chwili, na zew Ojczyzny, ś. p. Zmarły stanął ochotniczo w dziarskich kadrach ułanów i tutaj w walce za Wolność i Niepodległość nadszarpnięty stan jego zdrowia chromał przez długi czas. Dziś przeniósł się w zaświaty, a towarzyszy Mu do snu wiecznego przeświadczenie, że w krótkiej pielgrzymce żywota Swego, wobec rodziny i najbliższych spełnił obowiązek dobrego syna i towarzysza, a wobec Ojczyzny — prawego Obywatela-Polaka.

Cześć Jego pamięci!

IMPORT - EKSPORT

(p) Firma szwajcarska pragnie zakupić następujące materjały drzewne:

1) 500—1000 m³ desek sosnowych o grubości 30—80 m/m, z drzewa zdrowego, bez sęków (kloce o długości 5 mtr. szer. 40 c/m, mierzone w połowie długości).
2) 200—300 m³ klocy olchowych (wołyńskich), bez sęków i bez murszu możliwie o długości 3 mtr., 25 c/m w cienkim końcu,
3) olchowy materjał tarty grubości 30,60 i 80 m/m,
4) 100 m³ klocy dębowych bez sęków długości 4 m., szer. 50 c/m, mierzonych w połowie długości.

*

(p) Firma turecka reflektuje na zakup rur żelaznych, belek, różnej stali oraz blachy w zwojach.

*

(t) Firma szwajcarska światowej sławy odda reprezentację tylko poważnej firmie polskiej, posiadającej większy kapitał obrotowy, na kotły parowe, pompy, centryfugi, maszyny chłodnicze, urządzenia do ogrzewania centralnego i t. p.

*

(t) Firma szwajcarska odda reprezentację na Polskę na różnego rodzaju pilniki.

*

(t) Szwajcarska fabryka szkła do pokrywania dachów odda przedstawicielstwo na Polskę.

WIADOMOŚCI Z BRANŻY

SUKCES POLSKICH ODLEWNIKÓW NA TERENIE MIĘDZYNARODOWYM.

Do zanotowania mamy fakt nowego sukcesu polskiego na terenie międzynarodowym. Mianowicie komitet organizacyjny Międzynarodwego Kongresu Odlewniczego, który odbył się 10 czerwca r. b. w Londynie, specjalnie wyróżnił referat członka delegacji polskiej, inż. K. Gierdziejewskiego, docenta Politechniki Warszawskiej, dyrektora zakładów mechanicznych Ursus S. A. w Warszawie.

Referat inż. K. Gierdziejewskiego p. t. „Odsiarczanie żeliwa i stali w świetle teoryj fizyko-chemicznych", wyznaczony został do wygłoszenia na inauguracyjnem posiedzeniu Kongresu, które odbyło się w obecności przedstawicieli rządu angielskiego, municypalności i przemysłu. Umieszczenie jedynego polskiego referatu w programie 1-go posiedzenia zjazdu, należy uważać za wielki sukces odlewników polskich, stawiających pierwszy swój krok w międzynarodiwych naukowych sferach odlewników.

POLSKA A MIĘDZYNARODOWY KARTEL STALOWY.

„Prager Presse" donosi, że w programie następnego posiedzenia Międzynarodowego Kartelu Stalowego znajduje się znowu sprawa Polski. Pismo to przypuszcza, że tym razem prawdopodobnne dojdzie do przystąpienia Polski, o ile oczywiście kartel zostanie przedłużony. W kołach czeskosłowackiego przemysłu żelaznego zapatrują się optymistycznie na odnowienie kartelu i wskazują pomyślne wyniki systemu produkcji w r. ub. Na temat ewentualnego przystąpienia Polski do kartelu międzynarodowego pisze również „Die Metallbörse". Pismo to zaznacza, że przed każdem posiedzeniem kartelu stalowego ukazujące się w prasie wiadomości, zapowiadające przystąpienie Polski po większej części były nieprawdziwe. Zdaniem „Metallbörse" obecne dojście do porozumienia z Polską jest jeszcze bardziej nieprawdopodobne niż we wszystkich poprzednich wypadkach, albowiem polski przemysł stalowy jest obecnie w przededniu nowej organizacji i prawdopodobnie nie zajmuje się wcale sprawą przystąpienia do kartelu.

STRAJK W PRZEMYŚLE METALOWYM W BIELSKU.

W kilku fabrykach metalowych w Bielsku porzuciło pracę około 800 robotników, żądając podwyżki zarobków od 10 do 15 procent, oraz powiększenia płacy dla najniższej kategorji o 20%. Rokowania związku zawodowego z przemysłowcami nie dały dotychczas wyników. Niedawno dopiero zakończone zostały rokowania o niedopuszczenie do redukcji dni pracy w przemyśle metalowym, który przeżywa obecnie kryzys. W obecnym zatargu osiągnięcie porozumienia nie będzie łatwe.

MIĘDZYNARODOWY KONCERN DRUTOWY.

Stoimy w przededniu powstania nowej potężnej, wszechświatowej organizacji przemysłu drutowego i wyrobów drucianych, jak drutu wyciąganego, gwoździ i artykułów drucianych, plecionek i lin drucianych, oraz wszelkich innych wyrobów tej branży. Pertraktacje w tej sprawie toczą się i są prowadzone intensywnie. Jak pisze „Frankfurter Ztg.", do projektowanego koncernu wejść mają oprócz przemysłowców krajów starego kontynentu, także fabrykanci angielscy i amerykańscy. Międzynarodowe Zjednoczenie Drutowe, które powołano do życia w r. 1927 li tylko jako kartel eksportowy, dozna swego pierwszego odrodzenia i ponownego wcielenia, ale już na podstawie znacznie rozszerzonych interesów, agend i zadań.

Pierwsza krajowa fabryka naczyń i maszyn mleczarskich

Konstantego Millera

Sp. z ogr. odp.

w Warszawie

ul. Belwederska nr. 5, dom własny, telefon nr. 45-03.

5778 t

Fabryka wyrabia wszystkie naczynia, potrzebne do mleczarstwa, jako to konwie, mierniki, szkopce, oziębiacze, pasteryzatory, podgrzewacze itp. wszystko tylko w gatunkach pierwszorzędnych.

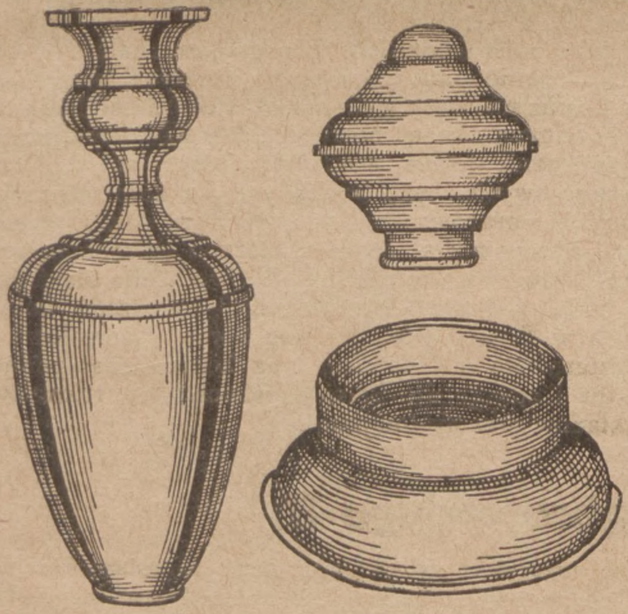
4801

KONWIE

do przewożenia mleka

z pokrywą na zawiasach, zamknięcie hermetyczne, bez szwów i nitów fason prosty, cylindryczny, poczwórnie cynowane z grubej blachy.

Egzystuje 45 lat.

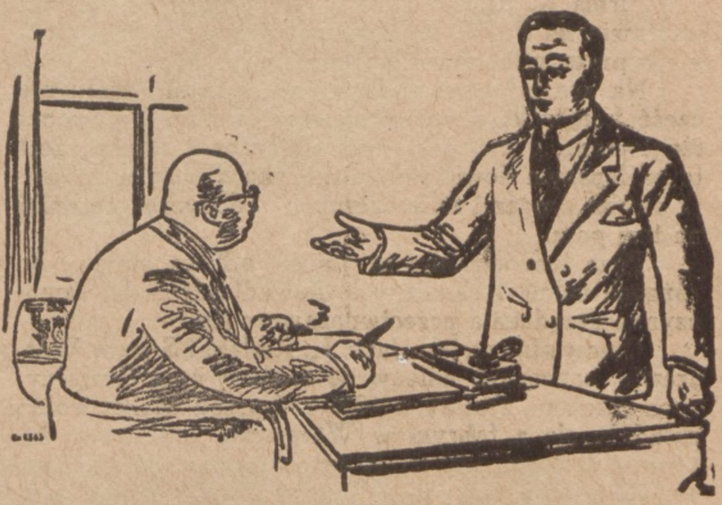

Fabryka wyrobów tłoczonych (drykowanych)

Wykonuje wszelkie części tłoczone według nadesłanych wzorów oraz rysunków po cenach b. niskich

7545

F. Jankiewicz Poznań ul. Małeckiego 21

Nowy kierownik techniczny:

„Żaden nowoczesny zakład przemysłowy nie używa dziś drogiej pary świeżej dla fabrykacji i ogrzewania. Panie Dyrektorze, zużywamy obecnie 100 kg węgla dla naszego kotła niskiego ciśnienia a dostarcza on 800 kg pary na godzinę. O ile tę samą ilość węgla zużyjemy przy SPECJALNEJ LOKOMOBILI PRZEMYSŁOWEJ R. WOLF, otrzymamy nietylko w przybliżeniu tę samą ilość pary do fabrykacji i ogrzewania, lecz pozatem 100 KM, czyli, że przy tej samej ilości węgla pokryć możemy nasze zapotrzebowanie ciepła i siły. Zażądajmy nadesłania kosztorysu."

MASCHINENFABRIK BUCKAU R. WOLF A-G MAGDEBURG

7218

Generalne Zastępstwa:

Inż. M. Rowecki, Poznań
Wały Zygmunta Augusta 10, II. Tel. 53-71

Inż. Kleniec i S. Goldbaum Sp. z o. o., Warszawa
Aleje Jerozolimskie 11. Tel. 521

„Rolindustria" T. A., Lwów
Fredry 9.

Towarzystwo Przemysłu Metalowego K. Rudzki i S-ka, Warszawa, ul. Fabryczna Nr. 4

Firma K. Rudzki i S-ka, egzystująca od 1858 r., wystawia na P. W. K. eksponaty swoje w hali ciężkiego przemysłu, zajmując tam stoisko 19.

Na specjalną uwagę w tem stoisku zasługuje część konstrukcji mostowej kratownicy, spawanej elektryczn., a nie, jak zwykle, łaczonej nitami. Jest to najlepszym dowodem, że fabryka kroczy w rozwoju swoim drogami nowoczesnych zdobyczy techniki na tem polu.

Poza tem widzimy na stoisku odlewy stalowe do różnych celów technicznych, kowadła stalowe, samoczynne urządzenia przeciwpożarowe itp.

Omawiając stoisko fabr. K. Rudzki i S-ka w Warszawie, zaznaczyć należy, że zakłady tego Towarzystwa założone zostały w 1858 r. i przed wielką wojną składały się z fabryki w Warszawie (odlewnie: żeliwna i stalowa, warsztaty mechaniczne, oddział turbin etc.), oraz fabryki w Mińsku Mazowieckim, mieszczącej wytwórnię mostów i konstrukcyj żelaznych, oraz dział wojskowy pocisków armatnich (do 152 mm. włącznie).

Wojna i związane z nią dalsze wypadki wywołały duże zmiany na terenie obu fabryk. Z powodu przymusowej ewakuacji, przeważająca większość maszyn oraz instalacyj była wywieziona do Rosji, gdzie została wybudowana fabryka w Jekaterynosławiu (głównie wytwórnia pocisków); pozostałe zaś urządzenia fabryczne w Warszawie i Mińsku Mazowieckim znalazły się pod okupacją niemiecką, starającą się wywozić i zużytkować dla celów własnych maszyny, urządzenia i wszelkie materjały.

W tych warunkach odbudowa fabryk i wzmocnienie produkcji z chwilą odrodzenia Państwa Polskiego przedstawiało poważne trudności i wymagało wielkiego wysiłku. Miniony okres dziesięcioletni zastaje obecnie zakłady Towarzystwa prawie na wysokości produkcji przedwojennej. Wytwórnia mostów jest największą w całej Rzeczypospolitej Polskiej. Towarzystwo przez długie lata swej działalności wybudowało przeszło 30 wielkich mostów od 200 do 2.500 m. długości każdy, około 100 mostów od 75 do 200 m. długości i kilkaset mostów mniejszych. Z większych robót mostowych przed wojną należy wymienić: most przez rzekę Amur na Dalekim Wschodzie pod Chabarowskiem, o długości 2 i pół kilometra, który jest najdłuższym mostem na Starym Kontynencie; most Ochteński w Petersburgu przez Newę; most Ks. Poniatowskiego w Warszawie; most w Rydze przez rzekę Dźwinę, mosty przez rzeki Zeję i Bureję na kolei Wschodnio-Amurskiej i wiele innych.

Poza tem Towarzystwo wykonało cały szereg konstrukcyj żelaznych, urządziło wodociągi na 37 linjach kolejowych Polski i Rosji, instalując około 600 stacyj wodociągowych i układając rur wodociągowych około 2.000 kilometrów.

Po wznowieniu zaś swej działalności w niepodległej Polsce, Towarzystwo zbudowało i odbudowało szereg mostów, z których większe są: na Niemnie pod Grodnem; na Wiśle pod Sandomierzem; most Ks. Poniatowskiego w Warszawie; mosty na Sanie pod Rozwadowem, na Bugu, Styrze, Warcie, Wieprzu etc. Obecnie znajdują się w robocie: most przez Wisłę w Dęblinie i 2 mosty w Toruniu, szereg mostów w Jugosławji i inne.

Towarzystwo wykonało również budowę 10 wież żelaznych po 127 m. wysokości każda dla Transatlantyckiej i Radjocentrali Ministerstwa Poczt i Telegrafów pod Warszawą.

Z innych wydziałów Towarzystwa należy wyróżnić: odlewnię stali; dział turbin wodnych, który obecnie po raz pierwszy wykonuje w Polsce instalacje turbin wodnych o mocy powyżej 1.000 KM. i rozpoczyna wytwarzanie turbin propellerowych; dział urządzeń tryskaczowych syst. Sprinklera dla automatycznego gaszenia pożarów; dział podnośników, dźwigów, suwnic i żórawi portalowych, z których wykonano: suwnicę 50-tonową o rozpiętości 19'46 mtr. dla elektrowni w Łodzi; żuraw konsolowy dla warsztatów kolejowych w Pruszkowie; portowe żórawie portalowe na Westerplatte w Gdańsku, oraz kilkadziesiąt podnośników i suwnic dla kolei panstwowych i rozmaitych zakładów przemysłowych.

„Wiepofana", Poznań, ul. Dąbrowskiego 81

Gdy w pierwszych latach odzyskania niepodległości państwowej z ważnym dziejowym tym momentem wzmógł się ruch tworzenia i rozbudowy własnego przemysłu a w szczególności uprzemysłowienia kraju, najbardziej dawał się odczuwać brak maszyn narzędziowych, których budową seryjną w zakresie szerszym trudniła się bodaj tylko jedna fabryka w Polsce, nie biorąc pod rozwagę mniejszych zakładów. W wyzyskaniu więc korzystnych warunków, przedewszystkiem zaś w uwzględnieniu potrzeb krajowych, „WIEPOFANA" Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Narzędzi i Maszyn Tow. Akc. w Poznaniu, przeszła w specjalizacji do budowy maszyn narzędziowych, wypuszczając na rynek typy maszyn, które konstruktywnie jednoczyły w sobie wszelkie zdobycze techniki nowoczesnej na tem polu. I w dziale uprzemysłowienia kraju, zasilając urządzenia fabryk maszynami narzędziowemi produkcji rodzimej, poniosła „Wiepofana" poważne zasługi a podnieść tu należy z uznaniem zabiegi kierownictwa tych zakładów, dbałego o ciągłe udoskonalanie i ulepszanie swych fabrykatów. Dziś maszyny narzędziowe „Wiepofana" śmiało stają w konkurencyjnem współzawodnictwie z pierwszorzędnemi maszynami typów zagranicznych.

Stoisko „Wiepofany" na P. W. K., mieszczące się w 8 Hali Przemysłu Metalowego pod nr. 54 jest miejscem ożywionego ruchu interesentów ze sfer przemysłowych. Fabryka omawiana buduje tokarki, gryzarki, wiertarki, prasy ręczne, szlifierki, śrutowniki walcowe, śrutowniki tarczowe, poza tem łożyska lorkowe, kuchenki gazowe i odważniki Dysponując własną odlewnią wykonuje wszelkie gatunkowe odlewy żeliwne oraz ruszty do palenisk stałych i ruchomych

Towarzystwo Akcyjne

„Arkona"

Wytwórnia wyrobów metalowych

Tczew

Telef. 20 I 59

Adres telegr.: ARKONA — TCZEW

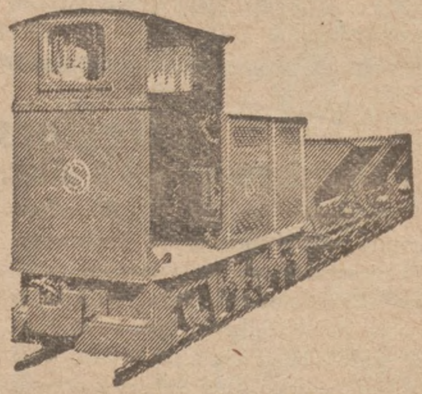
Fabryka założona 1857 roku

Oddział I:
wszelkiego rodzaju artykuły blaszane, cynowane, cynkowane, lakierowane. — Beczki żelazne, cynkowane. — Spawalnia autogenowa. Tłocznia hydrauliczna.

Oddział II:
Opakowania blaszane. — Chromolitografja na blasze.

2387

SIMMERING'OWSKIE benzynowo-elektryczne LOKOMOTYWY

System „GEBUS"

najidealniejsza maszyna pociągowa do masowych transportów towarowych wszelkiego rodzaju.

Największa wydajność dzięki elektrycznemu przenoszeniu siły pomiędzy motorem spalinowym i osiami napędnemi przez odrzucenie napędu o kołach zębatych.

Automatyczne nastawienie na najkorzystniejszą szybkość jazdy. Najprostsza obsługa. Zawsze zdatne do ruchu. Niezależne od żadnej centrali

7364

Wyrób

Maschinen- und Waggonbau-Fabriks-A. G.

in Simmering

Wien, XI., Hauptstrasse 38/40

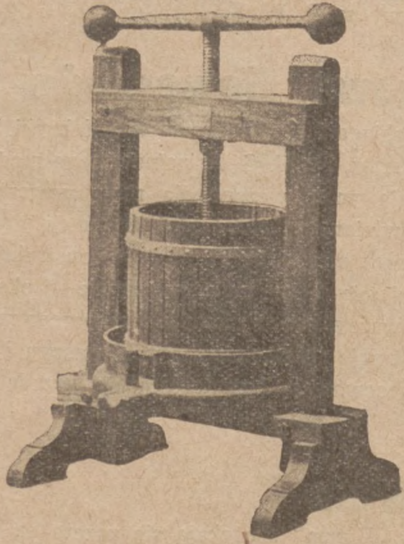
Przedstawiciel: **Inż. Ignacy Hüscher**

LWÓW, Sykstuska 56a ◆ KRAKÓW, Św. Krzyża 1

Pierwsza Krajowa Wytwórnia

tłoczni owocowych

M. Bączyński, Brody (Małopolska)

6300

poleca

na sezon produkcji win, soków owocowych itp. dla użytku domowego, solidnie wykonaną

prasę

o pojemności 5 litr. w cenie zł 30 za sztukę loko stacja Brody. Należytość pobiera przez zaliczenie kolejowe. Prasy większe oferuje dodatkowo na żądanie.

Fabryka tygli grafitowych i ogniotrwałych produktów

„Grafos"

Sp. z ogr. por.

Bielsko-Biała

poleca 4153

Tygle grafitowe

do topienia kruszców, wybornego gatunku, jakoteż wszelkie wyroby grafitowe w zakres ten wchodzące 7504z

Ia GRAFITY odlewnicze i płatkowe.

Zastępstwo i skład fabryk J. SCHMID-ROOST A. G. Oerlikon-Zurych

ŁOŻYSKA KULKOWE

do samochodów, traktorów, transmisyj, maszyn i wozów tramwajowych, polecają

DAMIC & SZULC

Artykuły techniczne 6710

Pl. 23. Stycznia 7 - Grudziądz - Telefon nr. 24

„Węgierska Górka"

Górnicza i Hutnicza Spółka Akc. w Węgierskiej Górce (Małopolska)

„Węgierska Górka" wystąpiła na P. W. K. odpowiednio do swego znaczenia wśród przemysłu krajowego. Eksponaty tej firmy, rozmieszczone są we własnym pawilonie, którego środkowy filar, stanowi rura żeliwna o średnicy 1.200 mm. odlana w nowej odlewni tych zakładów.

„Węgierska Górka" założona została w roku 1838 przez hr. Adama Wielopolskiego jako huta żelaza z dwoma wielkiemi piecami oraz dwoma piecami świeżącemi i młotami wodnemi. Od czasu tego przechodziła ona trzykrotnie z rąk do rąk i tak, krótko po uruchomieniu, nabył ją arcyksiążę austrjacki Karol Ludwik w Żywcu, w roku 1906 przeszła na własność Towarzystwa Górniczo-Hutniczego aż wreszcie w r. 1923 zakłady „Węgierska Górka" stały się własnością Spółki Akcyjnej pod tą samą nazwą.

Wielkie piece pozostały w ruchu do maja 1905 r., w którym to czasie wygaszono w Małopolsce ostatni piec i odtąd zakłady „Węgierska Górka" pracują wyłącznie jako odlewnie żeliwne. Odlewnie wytwarzają: rury żeliwne wodociągowe według norm polskich i niemieckich o średnicy 40 do 1.200 mm. i lane w długościach 2,5 do 5 m. a próbowane na 20 atm. ciśnienia, dalej rury do ekonomizerów próbowane na 50 atm. ciśnienia hydraulicznego Ciśnienie robocze rur normalnych wynosi 10 atm. Z dalszych wyrobów tej fabryki wymienić należy odlewy handlowe jak: ruszty, płyty, ramy kuchenne i t. d. oraz odlewy kolejowe, maźnice, klocki, pierścienie do tłoków odlewy budowlane: rury zlewowe, słupy i t. d., wreszcie odlewy maszynowe i kwasoodporne, wlewnice dla stalowni i odlewy odporne na ogień.

Przy wyzyskaniu urządzeń technicznych zdolność produkcyjna odlewni wynosi 12.000 ton rur żeliwnych okrztaltek i 6.300 ton odlewów innych. W tym roku firma „Węgierska Górka" ukończyła budowę i uruchomiła nową odlewnię rur żeliwnych o większych średnicach i jest obecnie naskutek tego rozszerzenia jedyną odlewnią rur w Polsce, wyrabiającą rury żeliwne o średnicy 1.000 do 1.200 mm. i 5 m. długości. Również zdolność produkcyjna podniosła się do 30.000 ton.

Zaznaczyć wypada, że zakłady wodociągowe miasta stołecznego Warszawy zamówiły w firmie omawianej 4 kilometry rur żeliwnych na 1.200 mm. średnicy dla budowy wodociągu.

Zakłady „Węgierska Górka" zatrudniają 27 urzędników technicznych i biurowych oraz 650 robotników. W skład zakładów wchodzą: odlewnia ogólna o powierzchni 3.500 m² z 4 piecami kopułowemi, 3 piecami średnicy 800 mm., 1 piecem 500 mm. 13 maszynami hydraulicznemi, 80 maszynami ręcznemi. Dochodzą do urządzenia tego jeszcze odlewnie rur składające się z kilku oddziałów, dalej czyszczarnie odlewów, apretura i probiernia rur, terownia, magazyny odlewów i składy rur. — Zakłady posiadają oświetlenie elektryczne, szereg budynków mieszkalnych, własną restaurację, rzeźnię i straż pożarną.

Streszczony ten szkic zapoznaje nas pobieżnie z rozmiarami i zdolnością produkcyjną zakładów „Węgierska Górka", rozmieszczone zaś w stoisku eksponaty, umożliwiają interesowanym poznać dokładnie jakościową wartość wyrobów samych. Zalecamy więc zwiedzenie pawilonu 3 „Węgierska Górka" na P. W. K.

Górnośląskie Tow. Przemysłowe, Warszawa, Sewerynów 3

W dziale środków przewozowych i transportowych na P. W. K. w Wieży Górnośląsk. stoisko 46 zajęte jest eksponatami powyżej wymienionego przedsiębiorstwa wytwórczo-handlowego. W stoisku tem widzimy aparaty odmierzające benzynę, naftę i do różnych innych płynów. Górnośląskie Towarzystwo Przemysłowe dostarcza i buduje kompletne stacje benzynowe wstawiając najnowszego typu aparaty marki „Meta". Prócz tego dostarcza firma ta kompresory stałe i przewoźne na różnego rodzaju podwoziach o napędzie od pasa, silnika elektrycznego lub sprzężone z silnikami spalinowemi. Światowej sławy kompresory powietrzne są pochodzenia amerykańskiego i typu renomowanej fabryki Schramm Juc., w West-Cherter, Pa U. S. A. najnowszego modelu 1929. Również narzędzia pneumatyczne dla robót warsztatowych, drogowych i kowalnianych tej samej konstrukcji utrzymywane na składzie przez omawianą firmę stoją konstruktywnie na najwyższym poziomie i są tanie w kupnie i eksploatacji. Górnośląskie Towarzystwo Przemysłowe przeprowadza na życzenie demonstracje uruchomienia tych maszyn i narzędzi oraz służy interesowanym bezinteresownie poradą fachową i kosztorysami.

Dachy szklane systemu „Wema"

W Hali 53 wśród przemysłu budowlanego stoisko 56 zawiera ciekawe eksponaty **Polskiej Fabryki Dachów Szklanych Sp. z o. o. „Wema" w Rudzie na Górnym Śląsku.** Firma wystawia modele dachów szklanych, świetlików niekitowanych i wywietrzników wykonanych systemem „Wema". Dachy szklane tego typu bez kitowania poszczególnych części wyróżniają się nadzwyczajną trwałością i wodoszczelnością i uznane są przez rzeczoznawców jako wielce postępowy i godny rozpowszechnienia sposób krycia dachów. Opadanie skroplin do wnętrza budynku jest pod gwarancją zupełnie wykluczone. Dachy „Wema" spotykają się przeto na P. W. K. z wielkiem zainteresowaniem tak przedstawicieli przemysłu budowlanego jak niemniej właścicieli domostw i gospodarstw. Kto zatem z zainteresowanych zwiedzając wystawę, nie zwrócił dotychczas specjalnie uwagi na stoisko „Wema", zechce to przy najbliższej sposobności naprawić we własnym interesie. Również pp. przedstawicielom przemysłu budowlanego i kupcom artykułów budowlanych zalecamy zapoznać się bliżej z materjałem i systemem budowy dachów „Wema", który niezawodnie wkrótce dozna rozpowszechnienia.

Maszyny żniwne

Przemysł maszyn rolniczych w Polsce, który w osatnich latach przeprowadził reorganizację produkcji w ścisłem zastosowaniu do potrzeb ogółu krajowego i w związku z tem w licznych fabrykach zaprowadzono w specjalizacji produkcję seryjną rozciągającą się na pewną ilość maszyn dotychczas u nas niebudowanych i mimo napięcia, jakie wykazuje, wytwórczość nasza w dziale maszyn żniwnych w odniesieniu do niektórych typów, wciąż jest jeszcze niedostateczną. Z tego też względu, o ile chodzi o maszyny żniwne, rynek nasz zasilany bywa fabrykatami zagranicznemi, z których najwięcej aż do zaprowadzenia wojny celnej z Niemcami, dostarczał nam przemysł niemiecki. Obecnie stoimi znowu przed dorocznym sezonem zwiększonego popytu i zapotrzebowania na maszyny żniwne, z którego to względu przypominamy uwadze pp. kupcom branży maszyn rolniczych fabrykaty sławą światową cieszącej firmy **Mossey-Harris.** Reprezentację tej firmy posiada **Związkowa Centrala Maszyn S. A .w Poznaniu przy ul. Franciszka Ratajczaka 16.** która dostarcza żniwiarki typu Massey-Harris oraz kosiarki, wiązałki i przetrząsacze siana. Ponieważ Związkowa Centrala maszyny te utrzymuje stale na składzie, przeto ich dostawa następować może w terminie najkrótszym, a na warunkach nadzwyczaj dogodnych.

Przy tej sposobności nadmieniamy zarazem, że Związkowa Centrala Maszyn, której główny zakres działalności obejmuje zbyt fabrykatów firmy Cegielski, dostarcza w pierwszym rzędzie wszelkie w zakładach Cegielskiego konstruowane maszyny i narzędzia rolnicze począwszy od pługów, a skończywszy na garniturach młocarnianych. Sprzedaży tych maszyn dokonuje na warunkach i po cenach fabrycznych.

Tę poważnych rozmiarów placówkę hurtowego handlu maszyn i narzędzi rolniczych, polecamy usilnie jako wielce korzystne źródło dostawy.

Aparaty i przyrządy do samorodnej obróbki metali

Przemysł nasz krajowy w licznych jeszcze wypadkach nie pokrywa zapotrzebowania na różnego rodzaju aparaty i przyrządy konstrukcji precyzyjnej. Między innemi, zdani jesteśmy również na import aparatów i przyrządów do samorodnej obróbki metali, by do rąk naszych dostawały się najlepsze z tego zakresu fabrykaty. Największą tego rodzaju specjalizowaną fabryką jest firma **Messer & Co** w Frankfurcie, która posiada oddziały swoje w Berlinie, Essen, Londynie i Wiedniu. Generalną reprezentację tej fabryki przejęła na Polskę firma **Henryk Bryskier w Warszawie przy ul. Ś-to Krzyskiej 35/4** i dostarcza ona wprost ze składu oryginalne Messer'a Wytwornice Automat V. S., acetylenu stałe, przewoźne i montażowe, palniki do spawania, cięcia, lutowania, wypalania otworów i t. d., zawory redukcyjne do wszystkich gazów, węże, proszki, pałeczki i t. d. — Wszelkie naprawy wchodzące w zakres armatury wykonuje omawiana firma we własnych warsztatach oraz projektuje bezpłatnie urządzenia warsztatów spawalniczych oraz fabryk tlenu, wodoru, acetylenu-dissous i azotu. — Firma Bryskier, dzięki fachowej ściśle obsłudze i sprężystej organizacji dostawy, posiada w najpoważniejszych kołach fachowych licznych odbiorców, których grono stale wzrasta. Na specjalizowaną tę placówkę wytwórczo-handlową zwracamy Szan. Czytelnikom ze sfer interesowanych szczególną uwagę.

Nowego typu spinacze pasów

Szan. Czytelnikom naszym zwracamy uwagę na ogłoszenie firmy **Bracia Hausmann,** Kraków, Grodzka 15, która wytwarza i dostarcza wszelkiego rodzaju artykuły techniczne. Specjalnością firmy są nowego wypróbowanego typu aparaty i spinacze do łączenia pasów popędowych marki „Beha". Spinacze „Beha" nie kalecząc ani dziurawiąc zbytnio pasa spinają obydwa końce równomiernie silnie i trwale. Zrywanie się przeto pasa popędowego w miejscu spiętem jest prawie że wykluczone, a bezpieczeństwo pracy zwiększone. W ogłoszeniu firmy omawianej, zamieszczonem w numerze dzisiejszym znajdą Szan. Czytelnicy wyszczególnione firmy w różnych miejscowościach i województwach, w których nabyć można nowego typu spinacze „Beha".

Metalowe tabliczki firmowe

Do drobnych a masowych artykułów, które w przeważnej ilości zapotrzebowania sprowadzaliśmy doniedawna jeszcze z zagranicy, należały potrzebne w licznych gałęziach przemysłowych tabliczki firmowe t. zw. „szyldziki", przytwierdzone do różnych wyrobów. Nie mieliśmy bowiem najpierw zupełnie tego rodzaju wytwórni a następnie produkcja tych artykułów była niedostateczną. Sytuacja zmieniła się obecnie na lepsze, bowiem firma ADOLF KAPELLNER JUN. W KRAKOWIE, ul. Florjańska 49. urządziła specjalizowany zakład w tym zakresie produkcji, wyposażony w odpowiednie maszyny i przyrządy. Firma ta wytwarza jednobarwne, zabarwiane i galwanizowane tabliczki we wszelkiem wykonainu z mosiędzu, aluminium, alpaki i cynku według własnych i nadesłanych wzorów i rysunków. Pp. przemysłowcy zechcą przeto przy zapotrzebowaniu zażądać od firmy wymienionej szczegółowej oferty.

Będzińskie wyroby powroźnicze

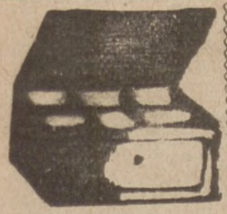
Przemysł powroźniczy zastąpiony jest w Będzinie od przeszło 33 lat przez **Fabrykę Wyrobów Powroźniczych I. M. Szlezyngiera,** przy ul. Sieleckiej nr. 11. Fabryka wytwarza liny konopne i manilowe, sznur konopny do rur wodociągowych i kanalizacyjnych, suchy i smołowcowany oraz materjały konopne na pakunki do maszyn i dla uszczelniania. Firma Szleżyngier wyrabia również manilowy szpagat biały do wiązania i pakowania, śnieżno-białe, kręcone i plecione sznury na bieliznę oraz wszelkie inne wyroby powroźnicze w gatunkach najlepszych. Wszystkie fabrykaty swoje oddaje omawiana wytwórnia po cenach przystępnych i na warunkach bardzo dogodnych. Szan. Czytelnikom naszym, szczególnie zainteresowanemu kupiectwu, polecamy będzińską fabrykę wyrobów powroźniczych szczególniejszej uwadze jako bezpośrednie i dlatego korzystne źródło zakupu.

(Dalszy ciąg reklam na str. 1001).

KORZYSTNE HURTOWNE ŹRÓDŁA ZAKUPU

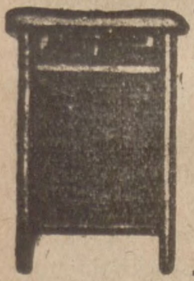

„Siatkolin"
Fabryka Lin i Siatek Drucianych w Zawierciu
Skrzynka poczt. 54. Tel. 105
poleca: 7610z
Liny, Siatki i Pasy druciane
do najróżnorodniejszych celów

F. i R. KALESSE
6494 **KATOWICE, ul. Plebiscytowa 8.**
FABRYKA KAS PANCERNYCH
Specjalność: kasy betonowo-pancerne, kasetki tylko dla odsprzedawcy

ARMATURĘ
żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, krany i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925 c

TARKI DO PRANIA
najlepsze wykonanie 6220
„MARS"
FABRYKA WYROBÓW DRZEWNYCH
Tel. 32. **LUBLINIEC (G. Śl.)** Tel. 32.
BIURO SPRZEDAŻY: Katowice, ul. Słowackiego nr. 16, tel. 536 & 1074.

Płyty fibrowe amerykańskie
i pręty we wszystkich wymiarach, jak również preszpan w arkuszach, mika, taśma izolacyjna, taśma gumowa (paraguma) etc. etc. najkorzystniej do nabycia w Hurtowni artykułów techn. i elektrotechnicznych
S. Szajer, Kraków, ul. Wiślna, telefon 4154
7131

• ŁOŻYSKA KULKOWE •
przesuwniki - suporty do frezarek i krzyżowe, narzędzia wszelkiego rodzaju, elektryczne wiertarki dostarcza bardzo tanio za gotówkę
7456
Inż. Penner, Berlin nr. 20, Pankstr. 34

Nieustająca Wystawa Maszyn
7265 **LWÓW, Leona Sapiehy 8.**
Sprzedaż motorów „Diesla", „Junkersa", elektrycznych, wszelkich maszyn nowych i używanych, pędni.
Przyjmujemy zgłoszenia do sprzedaży maszyn i motorów.

LINY stalowe i konopne
poleca 6604
B. Muszyński, fabryka lin, LUBAWA

Wolne miejsce.

Trzcinę sufitową
pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie
Gustaw Glaetzner
Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.
Telefon 65-80. 4308 · Założona 1907 r.

Maszyny młynarskie
wyrabia pod gwarancją
ZAKŁAD STOLARSKI BUDOWY MŁYNÓW
JANA BACHNIAKA
w St. Żywcu - Małopolska 7203

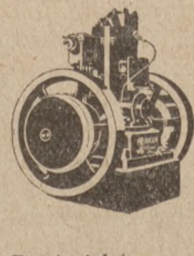
Cepy do młocarń
wszelkich systemów i profilów
po cenach hurtowych 7499
W. Gierczyński i S-ka
Poznań, św. Marcin 13 Tel. 1885.

Wolne miejsce

Rury kamionkowe polewane
Płytki terakotowe
Płytki glazurowane 7634
poleca BIURO TECHNICZNE
Albert Karp, inżynier, Warszawa, Wilcza Nr. 54
Tel. 172-47 i 92-71. PP. Odsprzedawcom znaczne rabaty

Motory spalinowe
„PERKUN"

dla rolnictwa 3½ HP., 6 HP., 10 HP., stałe, przenośne i na taczkach, **dla przemysłu, młynów** itp. od 3½ HP. do 60 HP. 7633

TOWARZYSTWO FABRYKI MOTORÓW
„PERKUN"
W WARSZAWIE
SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA GROCHOWSKA 46

Prosta i łatwa konstrukcja. Łatwa obsługa. Małe zużycie paliwa. Żądajcie bezpłatnych opisów i kosztorysów.

ORGAN ZWIAZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKE ZACHODNIA
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Ze Zjazdu Elektrotechników Polskich

W dniu 27 czerwca r. b. rozpoczął się Zjazd Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich.

Po zagajeniu i przemówieniach powitalnych prezes Stowarzyszenia p. K. Straszewski wygłosił referat na temat: „10-lecie elektrotechniki w Polsce".

Z powodu dziesięciolecia istnienia Stowarzyszenia redakcja czasopisma „Przegląd Elektrotechniczny" wydała okazowy zeszyt, w którym szereg wybitnych elektrotechników ogłosiło prace z zakresu postępu przemysłu elektrotechnicznego i zastosowania elektrotechniki za pierwsze dziesięciolecie istnienia Polski. Zadaniem Stowarzyszenia naszego, jak powiedział prelegent, jest skrócić dystans pomiędzy Polską a państwami zachodniemi w zakresie elektrotechniki.

W dziedzinie zużycia energji elektrycznej jest w Polsce duży postęp. W r. 1925 moc naszych większych central elektrycznych normalnych i wyłącznie przemysłowych wynosiła 820.000 kw. a zużycie energji 1 miljard kilowatgodzin, gdy w r. 1928 — 600 większych central elektrycznych miało mocy 1.2 miljardy klwgodzin. Zużycie energji elektrycznej jest w Polsce ogromnie nierównomierne. Śląsk zużywa 940 klwgodzin na 1 mieszkańca, Warszawa poniżej 100, Tarnopolskie wojew. 1.8, a kresy wschodnie poniżej 1 klwgodziny.

Elektryfikacja zrobiła znaczne postępy w przemyśle hutniczym, metalowym i cukrowniczym i innych. W jednej z hut zużycie energji elektrotechnicznej podniosło się z 50 milj. klwg, na 100 czyli o 100%. Również cukrownictwo, zwłaszcza naszej dzielnicy, zrobiło duże postępy; kiedy w r. 1918 na 68 cukrowni była 1 tylko zelektryfikowana i zmontowano 1 turbogenerator, to obecnie na 71 cukrowni 19 jest zelektryfikowanych w wysokości 70 do 100 proc. i jest ustawionych 17 turbogeneratorów. Przemysł naftowy w Małopolsce również dopiero po wojnie zaczął się elektryfikować w szerszych rozmiarach.

Co się tyczy fabrykacji silników i wszelkich przedmiotów elektrotechnicznych, to właściwie produkcja w tych działach na serjo zaczęła się rozwijać dopiero w Polsce niepodległej. Mamy pięć fabryk budowy prądnic i silników elektrycznych, które budujemy do wielkości 1000 klw.; następnie wytwarzamy liczniki, akumulatory, przewodniki i kable, porcelanę elektrotechniczną, lampy żarowe, sprzęt elektrotechniczny, aparaty telegraficzne, telefoniczne i radjowe.

W niektórych dziedzinach elektrotechniki dochodzimy do momentu samowystarczalności, a wytwórczość własna z roku na rok zwiększa się, pomimo znacznej konkurencji zagranicznej.

Lampek żarowych np. produkujemy 6 miljonów przy rocznem zapotrzebowaniu 10 milj. sztuk. W zakresie szkolnictwa specjalnego, które w Polsce zaczęło w r. 1891 na lwowskiej politechnice, mamy dziś 2 wydziały elektrotechniczne na politechnikach Warszawy i Lwowa, jedną szkołę średnią w Warszawie i 12 rzemieślniczych. Piśmiennictwo specjalne w tej dziedzinie też znamionuje znaczny postęp, a pierwsze druki polskie o elektryczności były wydane już 145 lat temu. Nad opracowaniem polskiego słownictwa elektrotechnicznego pracuje szereg inżynierów z inż. Rzewnickim na czele, który położył w tym zakresie duże zasługi.

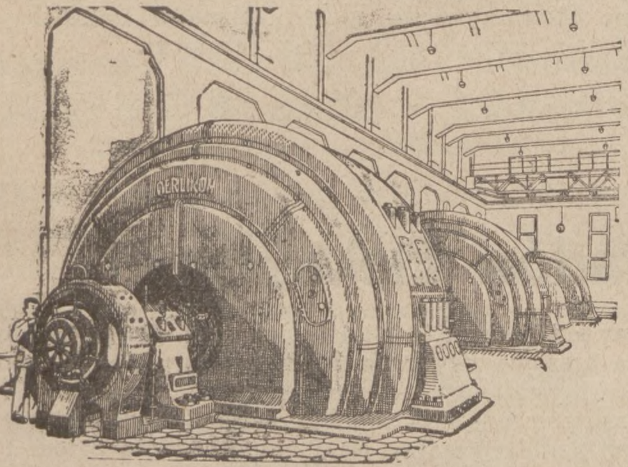
Drugi referat wygłosił prof. politechniki lwowskiej p. Sokolnicki o przyszłym rozwoju elektrotechniki w Polsce.

Istniejący u nas komitet energietyczny polecił prof. Sokolnickiemu opracowanie tego tematu, który jest bardzo aktualny ze względu na będącą na porządku dziennym sprawę oddania koncesji elektrycznej zagranicznemu konsorcjum Harrimana. Prof. Sokolnicki łącznie z zaproszonymi współpracownikami z poszczególnych dzielnic kraju zajęty jest opracowaniem tej kwestji i w swym referacie podzielił się ze słuchaczami z pracami dokonanemi.

Generalna Reprezentacja Szwajcarskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych

»OERLIKON«

Lwów, ul. 3 Maja 11a

dostarcza

Generatory, Transformatory, Turbiny parowe, Motory każdej wielkości, Koleje elektr., Lokomotywy akumulatorowe, Krany i dźwigi elektr., Maszyny do elektr. spawania i nitowania 7381

Kompletne Centrale Elektryczne

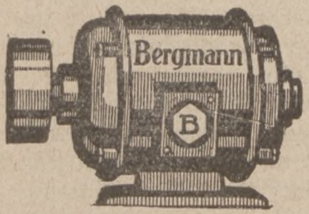
Wszelkie zastosowania elektryczności w przemyśle

B

TELEFON 2521

Bergmann

Poznań
27 Grudnia 5

6768

Motory elektryczne

od $^1/_2$ do 200 P. S. nowe i używane — na każde napięcie, ma tanio do oddania 7401

Adolf Suchold, Biuro inż., GDAŃSK, Brabank 22 — Telefon 26627

„METEOR“ Fabryka aparatów elektr. Inż. Fryderyk Schaffer
SIEMIANOWICE ŚL., ul. Stabika 10 7427

METEOR

Elektryczne poduszki, oporniki dla ogrzewaczy elektrycznych i aparatów do gotowania. NAPRAWA PRZEWODÓW ELEKTRYCZNYCH

GAZOWNIE

zechcą zwrócić się do

LLOYDU BYDGOSKIEGO Tow. Akc.

który buduje nowe, remontuje i przebudowywa stare ZBIORNIKI GAZOWE — POJEDYŃCZE I TELESKOPOWE — OCZYSZCZALNIKI.

Buduje i dostarcza:

URZĄDZENIA TRANSPORTOWE DLA WĘGLA I KOKSU.

WÓZKI WSZELKICH TYPÓW — WIEŻE WYCIĄGOWE I DO GASZENIA KOKSU SYST. „KLOENNEGO“, GŁOWICE — TARCZE OBROTOWE — DŹWIGI ITP. KONSTRUKCJE ŻELAZNE — ZBIORNIKI.

REPERUJE:
KOTŁY I MASZYNY PAROWE.

FABRYKA MASZYN Kapuściska-Małe

Telefon 127 7327

OFERTY i KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

ZARZĄD:

Bydgoszcz, Grodzka 28. Telefon 471, 472, 259.

Oddziały:

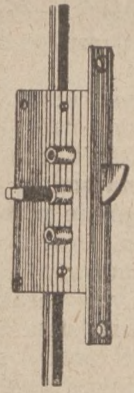
w Gdańsku	w Warszawie
Schäferei 15/18	Port Wiślany, ul. Zamojskiego 2
TELEFON 274-46	TELEFON 134-19

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Poznań: Biuro Techniczne St. Gustowski, ul. Skarbowa 20.
Bydgoszcz: Inż. T. Krieger, ul. Ks. Markwarta 5.
Starogard: Bud.-arch. Fr. Borchardt, ul. Kościuszkowska 23.

AGENTURY:

Grudziądz: J. Klimkowski, ul. Rybacka 43.
Włocławek: Olpeter, ul. Bulwarowa 19.
Toruń: E. Goergens, ulica Nadbrzeżna — Wyszynk II.
Płock: A. Kiełbik, ul. Sienkiewicza 20.

Fabryka okuć budowlanych

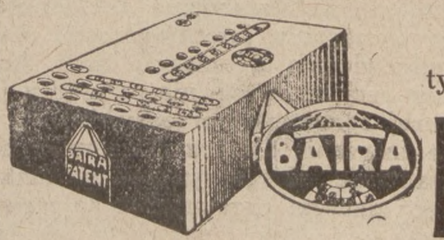
A. LINKE

Poznań, Mylna 18 Telefon 62-95

poleca:

okucia do okien i drzwi jak baskwile, narożniki, zawiasy itp.

7260

Używaj

tylko anodówkę

BATRA

a będziesz zadowolony. 7325

Fabryka Elementów i Bateryj „BATRA“, Poznań

Przedstawił trzy mapy Polski, na których oznaczono linje przyszłego przesyłania energji elektrycznej, rozmieszczenie central stacyj transformatorowych, przypuszczalnego zużycia elektrycznej energji w latach 1935, 1950 i 1965 i t. p. Aczkolwiek trudno jest przewidzieć rozwój elektrotechniki na tak dalekie terminy, to jednak zdaniem prof. Sokolnickiego, dotychczasowe doświadczenia wykazują, że rzeczywistość w tym względzie często prześciga obliczenia przypuszczalne. W Niemczech, Stanach Zjednoczonych i Szwajcarji roczne zużycie energji elektrycznej wzrasta w różnych okręgach w granicach od 11 do 15 proc. w proporcji geometrycznej, a w Łodzi przez dwa lata zużycie energji wzrastało o przeszło 40 proc. Elektrotechnika i rozwój zużycia energji elektrycznej wobec wzrostu ludności ma w Polsce dużą przyszłość.

Po obydwóch referatach wywiązała się dyskusja, którą zamknięto to posiedzenie Zjazdu.

W drugim dniu obrad członkowie Zjazdu zwiedzili Wystawę, poczem odbyło się Walne zgromadzenie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, na którem przyjęto cały szereg rezolucyj.

—x—

Przemysław Uziębło,
Nacz. Adm. Miejsk. Zakł. Elektr. we Lwowie.

Sanacja Miejskich Zakładów Elektrycznych

Przeżywamy obecnie chwilę, w której zwiększenie wydajności i usprawnienie metod pracy poważnie interesuje społeczeństwo. Lustracje i ekspertyzy tych Zakładów zebrały i klasyfikowały wszystkie błędy i niedomagania oraz wskazały środki zaradcze. Ujawnione wady, sprowadzające się z jednej strony do niewłaściwego wykorzystania czasu i energji ludzkiej, a z drugiej do nieodpowiedniej konstrukcji organizmu materjalnego i rozlokowania przestrzennego, za przyczynę swoją mają historycznie warunkowane zwyczaje, stosunki, metody i sposoby postępowania. Z podanych ran naprawy na czoło wysuwa się — przemawiająca swoją oczywistością, teza możliwie szybkiego rozdziału M. Z. E. na dwa samodzielne przesiębiorstwa: tramwaj i elektrownię. Pozatem potrzeba sanacji naświetloną została z punktu prawnych podstaw istnienia i gospodarczej działalności, z punktu udoskonalenia administracji i rachunkowości, wreszcie z punktu widzenia wzajemnego stosunków zakładów i gminy.

Jeżeli chodzi o udoskonalenie administracji i rachunkowości, to zapoczątkowana w praktyce reorganizacja zdążyła zaledwie objąć rozgraniczenie kompetencyj i prac poszczególnych biur, — natomiast nie zmieniła samego systemu, co jest szczególnie niebezpiecznem w stosunku do rachunkowości, operującej w dalszym ciągu staremi schematami kontowemi. Jeżeli, zgodnie z jednym z pierwszorzędnych praktyków — znawców organizacji, Emersonem, ustalimy, jako jedną z dwunastu zasad wydajności pracy, niezawodne, natychmiastowe i dokładne sprawozdanie, to przyjść musimy do przekonania, że rachunkowość M. Z. E., która takie sprawozdania obowiązaną jest przedstawiać, winna zostać doprowadzoną do stanu aktualnego, ze względu na wymaganie dokładności; trzeciemu bowiem wymaganiu (niezawodności) stało się zadość przez odpowiednią organizację biura. Aczkolwiek sam system rachunkowości nie przesądza jeszcze o gospodarczej sprawności przedsiębiorstw, to przecież specjalne znaczenie dla przedsiębiorstw publiczn. ma wprowadzenie takiego systemu rachunkowości, któryby wręcz zmuszał kierownictwo do prowadzenia jaknajlepszej gospodarki, opartej na zasadzie najwyższej opłacalności dóbr i usług. Koniecznem dokonaniem było zorganizowanie biura kosztów własnych, brak bowiem dobrego systemu kontroli kosztów powoduje brak podstawowych danych, gdzie należy szukać błędów, skutkiem czego bywa powodem znacznych strat, uniemożliwia również słuszną i dokładną ocenę przyczyn oraz osiągniętego postępu. Zauważymy przy okazji, że ostatnio notowana na rynkach świata czasowa zwyżka niektórych materjałów o charakterze giełdowym, więc przedewszystkiem miedzi i żelaza spowodowała zupełnie niespodziewane straty lub zyski nadzwyczajne. Racjonalnem byłoby zatem utworzenie rachunku „rezerwy na różnicę cen materjałów", względnie rachunku „wyrównania kosztu materjałów", któryby określał wszelkie różnice między wartością materjałów podług ich zmiennych cen bieżących i kosztem rzeczywistym, obliczonym podług poprzednich cen kupna. Różnica między ceną nabycia a ceną w momencie zużycia w końcu roku byłaby odpisywaną na rachunek strat i zysków. Należałoby przyjąć zasadę odkładania analogicznie do rezerw na pokrycie wątpliwych należności, funduszów rezerwowych na wypadek strat z powodu zakupów, przyczem zyski, osiągnięte z zakupów pomyślnych, powiększałyby te fundusze.

W zakresie zagadnienia wzajemnego stosunku gminy i zakładów najważniejszym jest fakt, że, dla zachowania samodzielnego bytu przedsiębiorstwa niezbędnem jest utrzymanie kapitału przedsiębiorstwa w ciągłej wydajności produkcyjnej, co jest jedynie możliwe przy racjonalnych odpisach na fundusz zapasowy odnowienia i specjalne. — Innemi słowy odpisy, uwzględniające nietylko zwyczajne zużycie, lecz także rozszerzenie i unowocześnienie techniczne przedsiębiorstw, winny być dokonywane przed ustaleniem ostatecznej kwoty czystego zysku, bez względu na stan ogólnych finansów gminy. Nawiasowo możemy wtrącić, że dotacje na kapitał odnowienia i specjalne są zbyt szczupłe, jeśli się zważy z jak daleko idącemi zmianami technicznemi mamy obecnie do czynienia na terenie elektrowni i komunikacyj miejscowych. Następnym byłby postulat uchronienia zakładów przed mieszaniem się kontroli miejskiej do kierowania i wykonywania zadań przedsiębiorstw. Henryk Fayol, założyciel i dyrektor Centre d'Etudes Administratives w Paryżu w swojem kapitalnem dziele p. n.: „Administracja przemysłowa i ogólna" w taki sposób mówi na ten temat „także wkraczanie kontroli w nieswoje prawa powoduje dwoistość kierownictwa z jej najgroźniejszemi objawami... Dążenie tej ostatniej do wkraczania w cudze prawa jest bardzo częste i może mieć najpoważniejsze następstwa. Aby tego uniknąć, należy jaknajściślej określić zakres kontroli, ustalając dokładnie granice, których ona nie powinna przekraczać, — trzeba następnie, aby autorytet wyższy czuwał nad sposobami, używanemi przez kontrolę do wykonywania jej władzy".

Przy wszelkich transakcjach z firmami prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy“

I wreszcie organizm społeczny zakładów i jego kierownictwo. Skład osobowy tego ostatniego jako podwaliny struktury przemysłowej winien być przedmiotem szczególnej troski. — A więc nie może tam być człowiek, którego formą świadomości jest lęk, nie mogą tam być ludzie pozbawieni podstaw ideologicznych i wartości obywatelskich. Nie mogą tam być wreszcie ludzie niezdolni do myślenia współczesnemi kategorjami, wobec ustalonego przez Herberta Cassona pewnika, że „w interesach nie wystarcza samo doświadczenie". Niezbędnem jest umieć obserwować i przystosowywać się, posiadać entuzjazm i energję, wykształcenie i wiadomości. Bez wspomnianych danych samo doświadczenie będzie raczej ciągnęło wstecz". Innemi słowy kardynalna podstawa organizacji może być rozwiązana jedynie na drodze silnego, sprężystego i wierzącego we własne siły kierownictwa.

I jeszcze jedno: ponieważ organizacja stosunków między robotnikami i zarządem przedsiębiorstw może być dokonana tylko przy wzajemnem współdziałaniu, przeto związki, słusznie domagające się racjonalnych godzin pracy i możliwie najlepszej płacy, nie powinny zaniedbywać działalności w kierunku dopomożenia do najłatwiejszego wykorzystania usług i zaoszczędzania sił swych członków, t. zn. winny wziąć czynny udział w pracach organizacyjnych i podniesieniu rentowności przedsiębiorstw. („Słowo Polskie".)

Iskrowy telefon umożliwi człowiekowi spokój

(Według prasy amerykańskiej.)

Zaprowadzenie w pociągach telefonów bez drutu jest najnowszą inowacją, wynikającą z wynalezienia iskrowej komunikacji. Linja kolejowa Canadian National przeprowadziła z powodzeniem doświadczenie rozmowy telefonicznej pasażera z pędzącego pociągu z kimś, siedzącym w biurach tej kolei w Toronto. Następnym krokiem będzie prawdopodobnie rozmowa dwóch pasażerów, jadących pociągami, idącemi w przeciwnych kierunkach a niezadługo umożliwionem zostanie przesyłanie iskrowym telefonem rozmów z jednego okrętu do drugiego.

Odwrotną stroną tego czarodziejskiego niemal wynalazku będzie to, że spokój i odosobnienie, które i tak coraz trudniej osiągać się dają w nowoczesnym ustroju życia, będą niemal uniemożliwionemi. Dotychczas, gdy zapracowany i przemęczony byznesista pragnął oderwać się od spraw bieżących, zapomnieć o nich i zmienić otoczenie wsiadał na pociąg lub na parowiec i jechał w podróż, będąc pewnym, że na pewien przynajmniej okres czasu, będzie zabezpieczony od rozmów o byznesie. Musi on się obecnie wyrzec wszelkiej nadziei w tym względzie. Gdziekolwiek się znajdować będzie, dosięgnie go telefon iskrowy i spokój jego może być w każdej chwili zakłóconym, chyba że będzie podróżował pod przybranem nazwiskiem.

Naogół jednak, przy panującej obecnie manji pośpiechu i gorączki, przeciętny byznesista przyjmie prawdopodobnie skwapliwie i z zadowoleniem tę inowację. Z jakąż przyjemnością będzie mógł powiedzieć przez zwyczajny telefon ze swego biura: „Zadzwoń do mnie, Bill, do kabiny lub baru linjowca Ile de France za półtorej godziny, lub jutro, lub kiedykolwiek w ciągu następnego tygodnia".

Kronika radjowa

RADJOFONJA W STANACH ZJEDNOCZONYCH A. PÓŁN.

Według najnowszej statystyki, posiadają Stany Zjednoczone 7½ miljona zainstalowanych odbiorników, to znaczy 49%, czyli niemal połowa amerykańskich gospodarstw domowych jest zaopatrzona w radjo.

ILOŚĆ RADJOSŁUCHACZY NA ŚWIECIE.

Według statystyki sporządzonej przez prezydenta Międzynarodowej Unji Telegraficznej p. J. Rabera, znajduje się na świecie 70 miljonów radjosłuchaczy. W tej liczbie nie są uwzględnione: Francja, Hiszpanja, Belgja i Holandja, skąd nie można było otrzymać dokładnych cyfr.

RADJOFONJA W ANGLJI.

Liczba radjoabonentów wynosiła w Anglji z końcem lutego 2.704.488. W stosunku do poprzedniego miesiąca wykazuje ta liczba wzrost o 20.000 radjoabonentów.

RADJO W DANJI.

Danja posiada obecnie 256.306 radjoabonentów.

RADJO W ESTONJI.

Z początkiem lutego naliczono w Estonji 23.982 radjoabonentów.

I FRANCUZI BĘDĄ PŁACILI ZA AUDYCJE RADJOTELEFONICZNE.

Francuska Rada Ministrów zaaprobowała obecnie nową ustawę radjotelefonji we Francji, która to ustawa będzie przedmiotem obrad w Izbie podczas sesji majowej. Idzie przedewszystkiem o wybudowanie wielkich nadawczych stacyj państwowych, które postawią Francję narówni z innemi krajami korzystającemi z radja, jako z najskuteczniejszej drogi propagandowej. W tym celu stworzony ma być tak zwany: „Narodowy urząd radjotelefonji", w którego skład wejdą oprócz specjalistów przedstawiciele wszystkich Ministerjów z prezesem ministrów na czele. Statut przewiduje kontrolę państwową programów już istniejących stacyj, a także wszystkich nowopowstających. Kontrolę tę sprawować ma komitet wykonawczy, którego członkami będą delegaci Ministerjum Oświaty, Spraw Wewnętrznych, Poczt i Telegrafu. Wreszcie projekt statutu wprowadza stałą opłatę, którą uiszczać mają wszyscy posiadacze aparatów odbiorczych, dotychczas zupełnie od wszelkich odnośnych opłat wolni. Od aparatów detektorowych przewidziana jest opłata roczna 20 franków, od lampowych — 60, niezależnie od liczby lamp w aparacie. Zapowiedź tej opłaty przyjęta została przez publiczność francuską z wielką niechęcią. Liczba posiadaczy aparatów we Francji nie jest wobec braku rejestracji dokładnie znana, o ile się jednak zdaje, dochodzi ona do miljona.

Nowy dyrektor Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych

Na stanowisku dyrektora Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych nastąpiła zmiana. Z dniem 1. bm. mianowicie ustąpił inż. P. Januszewski, ze względu na objęcie stanowiska dyrektora Sp. Akc. Brown-Boveri, dyrektorem Związku natomiast został mianowany inż. Łucjan Jętkiewicz.

Szlakiem postępów w technice

Osuszanie powietrza przy pomocy zimna. — Nowe próby wytworzenia światła dziennego. — Ogniotrwały papier i atrament.

Oddawna już wiadomo, że produkty, uzyskiwane z wielkich pieców, są tem lepsze im suchsze powietrze doprowadza się przy procesie wytapiania. Polepszenie przejawia się w zmniejszeniu zużycia koksu, większej wydajności surowca, zmniejszeniu zużycia mocy dmuchaw i większej regularności przebiegu wytapiania.

Inżynier włoski Gustaw Bullo opisuje we włoskiem czasopiśmie „Industria" urządzenie, mające na celu właśnie osuszanie powietrza do wielkich pieców.

Wypracował on swój projekt dla pieca o pojemności 370 ton i 100 m.³ powietrza dmuchawego na minutę. Temperatura pow. nieosuszonego, nasyconego parą wodną, wynosi 28° C. jego wartości wilgoci 27.2 g/m³. Powietrze to ochładza się do —5° C, przyczem z m.³ wykrapla się, a raczej wymraża 23.9 g. (=88%) wody. Do chłodzenia służy chłodzarka amonjakalna, o skutku chłodniczym 1.260.000 kal. godz., więc jedna z największych, jakie dziś się wykonuje.

Napędza się chłodzarkę motorami gazowemi na gaz wysokopiecowy. Powietrze chłodzi się w 2 stopniach.

Kosztorys urządzenia opiewa na 470.000 franków w złocie. Koszta ruchu i amortyzacji liczone są na kwotę 30.000 fr. rocznie. Mimo tego oszczędności, licząc, że na tonę surowca zużyje się o 50 kg. koksu mniej, dają zawrotną wprost cyfrę 110.000 fr. rocznie.

*

Kwestji sztucznego dziennego światła mało stosunkowo poświęcano dotychczas uwagi. Jedną z przyczyn jej „nieaktualności", że tak powiemy, były olbrzymie koszta.

Sztuczne światło dzienne otrzymywać można syntetycznie, skupiając kilka różnych lamp — a więc oprócz zwykłej takie, w których przeważają promienie niebieskie, zielone i fioletowe. Jest to jednak niezbyt praktyczny sposób i trudny przytem do urzeczywistnienia. Drugim sposobem jest metoda substrakcyjna, która polega na pozbawieniu czy to przez odbicie, czy też pochłanianie tych składników, które są w stosunku do światła dziennego w nadmiarze. Jest to oczywiście marnowanie dość znacznego odsetka energji. Wydajność teoretycznie idealnego naśladownictwa światła dziennego wynosiłaby 25 proc.

Ostatecznie sprawa sztucznego dziennego światła rozpada się na dwa zagadnienia — zagadnienie oświetlenia w specjalnych celach, jak np. gdy chodzi o operowanie barwami w tym wypadku, sprawa wydajności schodzi na plan drugi, a chodzi wyłącznie o zdobycie źródła światła, jaknajbardziej zbliżonego do światła dziennego.

Drugiem zagadnieniem jest oświetlanie mieszkań, biur itp. Tu chodzi już tylko o wrażenie, jakie światło sprawia, a nie o jego skład widmowy. W tym wypadku wielką rolę odgrywa rozmieszczenie samych lamp. W państwowem angielskiem laboratorjum fizycznem (National physical laboratory) robiono pod tym względem próby — oświetlono pokój na pół rozproszonem światłem próżniowych lamp elektrycznych i lampek, dających światło zbliżone do sztucznego dziennego światła, wreszcie oświetlono okno sztucznie naprzemian lampkami próżniowemi i lampkami, dającemi sztuczne dzienne światło.

Takiemi lampkami, które dają wrażenie światła dziennego są żarówki, wypełnione gazem w bańkach z jasno-niebieskiego szkła, albo też zastosowanie odpowiednich kloszy na lampy. Klosze te przesycone są odpowiedniemi substancjami i światło przez nie przechodzące, sprawia wrażenie światła dziennego. Wydajność lamp z tego rodzaju kloszami wynosi 80 proc. w stosunku do zwykłych kloszy.

*

Pisma niemieckie donoszą, iż chemikowi berlińskiemu, Franciszkowi Frankowi udało się po długotrwałych eksperymentach i pracach wynaleźć papier, który odporny jest na działanie ognia. I tak papier, sporządzony przez wynalazcę wytrzymać może tem-

lazek ten posiadać ma szczególnie doniosłe znaczenie dla sporządzania wszelkich dokumentów historycznych, oraz dla fabrykacji banknotów pieniężnych. Ponieważ jednak zachodzi obawa, że chociaż papier nie ulegnie płomieniom ognia, to jednak atrament stopi się w gorącej temperaturze, zajmuje się chemik Frank równocześnie wynalezieniem ogniotrwałego atramentu Jedyną ujemną stroną nowego wynalazku ma być to, że sporządzanie ogniotrwałego papieru nie byłoby zbytnio tanie, tak, że nie mogłoby znaleźć szerokiego zastosowania.

Na marginesie postępów techniki

ZAMIAST POMPY — WĄŻ.

Ostatnio wynaleziono bardzo poręczny wąż gumowy, którym z łatwością da się przeprowadzić zgęszczone powietrze z rezerwowej opony automobilowej do tej, z której powietrze wyszło. Przy zastosowaniu powyższego węża, można regulować gęstość powietrza w oponach.

SZTUCZNA BENZYNA.

Chemicy niemieccy wynaleźli sztuczną benzynę, która w zupełności zastępuje benzynę z nafty. Jedna z fabryk benzyny w Niemczech może wyrobić w roku 250.000 ton tej benzyny, a więc może zaspokoić jedną czwartą ogólnego zapotrzebowania benzyny kraju do pędzenia motorów.

SERCE W „MOVIES“.

Eksperci elektryczni wynaleźli aparat, który fotografuje serce ludzkie w czasie akcji. Ten nowy wynalazek pomoże lekarzom w odszukiwaniu wad sercowych i zwalczaniu jego chorób.

PAPIEROWE UBRANIE.

Niemieccy przemysłowcy wynaleźli specjalną masę papierową, która znakomicie zastępuje sukno a nawet pod wielu względami przewyższa je. Przedewszystkiem, że jest stanowczo nieprzemakalną, daje się prać i blisko dziesięć razy mniej waży od tej samej grubości materji z sukna.

JAK UTRZYMAĆ SAMOCHÓD W CZYSTOŚCI?

Ostatnio wynaleziono aparat do mycia samochodów, który łatwo połączyć z motorem dla zużytkowania jego siły przy powyższej pracy. Prąd wody, jaki rzuca ów aparat przy myciu różnych części samochodu jest dość silny do zmycia tłuszczów i błota. Największą zaletą tego aparatu jest to, że się nie psuje.

ELEKTRYCZNY GARAŻ.

W New Yorku zbudowano 24-piętrowy garaż, który może pomieścić tysiąc samochodów. Garaż ten zatrudnia tylko kilku ludzi, bo elektryczność zastępuje tam pracę człowieka. Wprowadzony samochód do windy jest lokowany w dowolnych miejscach w gmachu zapomocą mechanizmów elektrycznych.

„MECHANICZNY CZŁOWIEK“ NA ULICACH PARYŻA.

Po raz pierwszy w historji świata ukazał się przed kilku dniami na jednej z ulic Paryża „mechaniczny człowiek“, zatrudniony przez pewną firmą ogłoszeniową rozdawaniem ulotek. „Robot“ spełniał swoją pracę z nadzwyczajną akuratnością.

Na głównej stacji telefonicznej w Los Angelos używają telefonistki tak zwanych „roller skates“, by nadążyć w łączeniu linij telefonicznych w godzinach rannych, kiedy wre w całej pełni życie byznesowe miasta.

OCHRONA OD KRADZIEŻY ROWERÓW.

By uniemożliwić kradzieże rowerów, większe instytucje publiczne zaprowadzają automaty umieszczone na ścianie, do których można przymocować rower. Poprzednio w aparat taki należy wrzucić odpowiednią monetę.

SAMOCHÓD BEZ KÓŁ.

Komisja inżynierów w Moskwie otrzymała w tych dniach do rozpatrzenia projekt nowego oryginalnego samochodu. Samochód ten nie ma kół i porusza się przy pomocy specjalnych automatycznych „nóg“, działających na wzór nóg zwierząt. Automobil chodzący, czyli „krokodyl“ — —jak go nazwał wynalazca — zaopatrzony jest w silnik spalinowy specjalnej konstrukcji. Komisja inżynierów orzekła, że projekt ten jest wprawdzie bardzo oryginalny, jednakże do wykonania przy dzisiejszym wysokim poziomie techniki automobilowej stanowczo się nie nadaje.

TELEGRAFICZNA PRZESYŁKA OBRAZÓW RUCHOMYCH.

Pewien uczony węgierski wynalazł aparat umożliwiający przesyłanie obrazów ruchomych drogą drutu, lub przez radjo. W Berlinie odbyły się pierwsze doświadczenia. Aparat jest tak urządzony, że da się zmieniać w jednej chwili transmisję radjową na transmisję drutową.

Z DZIEDZINY AKUSTYKI.

Profesor Vern O. Knudsen obliczył, że dla zdobycia siły mechanicznej jednego konia parowego drogą głosu ludzkiego musiałoby mówić naraz piętnaście miljonów ludzi.

TRZYKOŁOWE AUTOBUSY.

Na ulicach Londynu ukazały się trzykołowe auta ciężarowe, któremi bardzo łatwo operować nawet podczas największego ścisku na ulicy. Trzykołowe auta mają tę zaletę, że można niemi wykręcić prawie na miejscu, czego nie można zrobić ze zwykłym samochodem.

PRZEWRÓT W DZIEDZINIE TECHNICZNEJ.

Przewrót w dziedzinie techniki sprowadzają nieraz mało znaczące napozór wynalazki. Do rzędu takich wynalazków ma należeć — zdaniem fachowców — nowy metal „aelium“, wynaleziony przez inżyniera amerykańskiego Jean d'You. Aelium umożliwia stopy różnorodnych metali, przyczem zmienia zasadniczo właściwości rozmaitych stopów i działa na nie w ten sposób, że nabierają one właściwości samosmarowania się. Łożyska motorowe, wyrobione z 45 procent ołowiu i 55 procent miedzi, zmieszanych z aelium nie wymagają zupełnie smarowania i nie zużywają się, czyli określając to terminem fachowym, nie wypalają się.

ZŁOTA TĘCZA.

Jerzy Claude, sławny francuski wynalazca i uczony, obliczył, że prąd zatoki morskiej, obok wybrzeży Florydy, unosi z sobą w każdem kubicznym metrze wody pyłek złoty wartości mniejwięcej dwóch centów. Gdy się weźmie pod uwagę całą przestrzeń zatoki wzdłuż jednej linji, to wartość porywanego falami złota wynosi mniejwięcej 800 miljon. dol. Narazie nie wynaleziono żadnej praktycznej metody oddzielania tej złotej „tęczy“ od wody morskiej.

Wystawa w Poznaniu jest najlepszą nauką o Polsce całej.

TABLICZKI (szyldziki) REKLAMOWE

z mosiądzu, aluminium, alpaki, i cynku we wszelkiem wykonaniu

7621

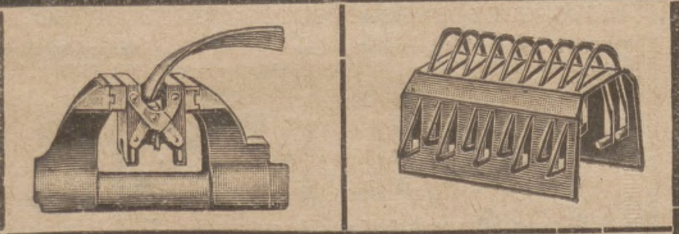
Zabarwianie i galwanizowanie wszelkiego rodzaju

Oferty na żądanie

ADOLF KAPELLNER jun., Kraków, ul. Florjańska 49

Poszukiwani zastępcy-podróżujący na województwo Poznańskie i Pomorskie

BRACIA HAUSMANN

ARTYKUŁY TECHNICZNE

KRAKÓW - GRODZKA 13

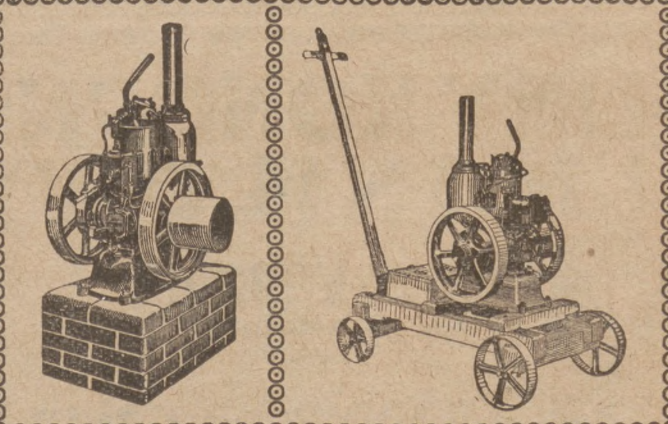
Nasze aparaty i spinacze

do łączenia pasów popędowych marki „BEHA"

można zawsze nabyć po cenach normalnych w następujących składach artykułów technicznych:

Wojew. Warszawskie: „WARKAT" Sp. z ogr. odp - Warszawa, ul. Sienkiewicza 1.
„ **Łódzkie:** H. Ciesielski - Łódź, ul. Piotrkowska 109.
„ **Stanisławowskie:** Karol Hauswald, Stanisławów.
„ **Lwowskie:** N. Weinreb - Lwów, Kazimierzowska 26.
Górny Śląsk: L. Altman - Katowice, Rynek 11.
Zagłębie Dąbrowskie: S. Tobiasz - Sosnowiec, Modrzejowska 26.
Śląsk Cieszyński: C. Thomke (Geza Wolf) Biała, 11 Listopada 38.
Pomorze: H. Stroinski - Chojnice, ul. Batorego 7.
Borysław: „DETEHA" Dom Techn. Handlowy, Borysław.

7625

Motory ropne 6 KM.

7294w stacyjne i przewoźne

Młocarnie motorowe z pełnem czyszczeniem

Imadła równoległe i maszynowe, szerokość szczęk 60—200 mm.

Piły mechaniczne do rznięcia żelaza **Części** do maszyn żniwnych

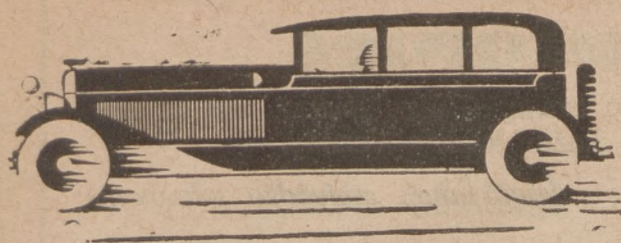
poleca

„Motor Polski" Spółka Akcyjna w Żninie

Adres telegr. „Motor" Telefon nr. 82

7139

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w dziale maszyn rolniczych.

Dział Samochodowy

Na tle przemysłu karoseryjnego

Faktem jest, że naogół większość nabywców samochodów znaczniejszą uwagę zwraca na karoserję, niż na konstrukcję podwozia i silnika. Zewnętrzny wygląd samochodu w pierwszym rzędzie przemawia do kupującego, ponadto świadomość tego, że w dobie obecnej prawie wszystkie fabryki samochodów stosują w podwoziach najnowsze zdobycze techniczne pozwala ze spokojem wybierać samochód kierując się litylko upodobaniem do tego, lub owego typu karoserji oraz wysokością ceny samochodu, z którą równorzędnie idzie w parze jakość wykonania technicznego zarówno podwozia, jak karoserji.

Zatem cena i karoserja stanowią nader poważne czynniki w handlu samochodami.

Jak w innych dziedzinach naszego życia tak i w automobiliźmie moda posiada tu swoje królestwo. Z łatwością zaobserwować można jak kapryśna moda wysuwa na czoło powodzenia daną markę, aby często już w kilka miesięcy puścić ją w zapomnienie.

Jeszcze większemu wpływowi mody ulegają kształty karoserji, to też fabrykanci karoseryj zmuszeni poniekąd walką konkurencyjną wypuszczają z każdym półroczem nowe i coraz piękniejsze modele karoseryj.

Pod względem produkcji karoseryj rozróżniamy dwie grupy: produkcję masową, t. j. seryjną i produkcję indywidualną, na specjalne zamówienie. Ta ostatnia jest oczywiście w stanie zaspokoić wszelkie najbardziej wyrafinowane wymagania wygody, zbytku i dostarcza niekiedy prawdziwych arcydzieł, prawdziwych pereł sztuki budowlano-dekoracyjnej, godnych zająć miejsce obok tworów największych mistrzów artystycznego rzemiosła wszystkich epok. Dla większości samochodów wchodzi w rachubę karoserja seryjna. Ale właśnie tutaj postępy ostatnich lat są tak olbrzymie, że niekiedy poprostu trudno na pierwszy rzut oka odróżnić, czy dana karoserja wykonana została sposobem rzemieślniczym na specjalne zamówienie, czy też jest fabrykatem seryjnym. Staranny, z wybitnym smakiem artystycznym dokonany dobór barw i ich harmonja, szlachetność form, najwymyślniejszy komfort wewnętrznego urządzenia i zdumiewające wygody charakteryzują nowoczesną karoserję seryjną.

Pod względem konstrukcyjnym rozróżniamy przedewszystkiem dwa typy: karoserję stalową i karoserję kombinowaną stalowo-drewnianą. Pierwsza wykonana jest całkowicie ze stali, a więc zarówno szkielet wewnętrzny jak i powłoka zewnętrzna.

Ten rodzaj karoseryj produkowany jest w fabrykach, wyposażonych w liczne bardzo kosztowne maszyny, służące do obróbki metali. Rozpowszechniony jest najbardziej w Ameryce, głównie z tego powodu, że specjalnie nadaje się do produkcji masowej i tylko przy masowej produkcji staje się tani.

Rodzaj drugi posiada szkielet z drzewa. Konstrukcja takiego drewnianego szkieletu bynajmniej nie jest taka prosta jakby się zdawało. Wymaga bowiem niesłychanej staranności w doborze drzewa i specjalnych, wyszukanych sposobów obchodzenia się z tym materjałem. Całość konstrukcji drewnianej obita jest blachą stalową grubości około milimetra prasowaną na specjalnych maszynach, które nadają jej wymagane formy. Dla powstania takiej karoserji potrzeba okrągło 1.500 różnych czynności ręcznych i maszynowych.

Przy budowie karoseryj zwraca się baczną uwagę na to, by karoserja podczas jazdy nie hałasowała, nie skrzypiała i nie trzeszczała. Dotychczas jedna tylko karoserja w najwyższym stopniu odpowiada temu warunkowi, mianowicie karoserja typu „Weymana", przy budowie której wzorowano się na konstrukcji budowy samolotów. Szkielet karoserji weymanowskiej zbudowany jest z lekkich deszczułek drewnianych bez żadnych spojeń metalowych. Tak samo zrezygnowano przy budowie tej karoseerji z sztywnej powłoki metalowej, a stosuje się powłokę elastyczną z materjału, podobnego do skóry, jednak nie ze skóry.

W miarę rozpowszechniania się samochodu karoserja zamknięta bierze górę nad otwartą. Przy samochodach o karoserji zamkniętej rozróżniamy szereg modeli. Wymienimy tutaj najważniejsze: Najmniejszym samochodem zamkniętym jest t. zw. karetka. Konstrukcja ta posiada zamkniętą nadbudówkę na dwie osoby, za którą znajdują się dwa składane siedzenia zapasowe, szczelnie zamknięte i niewidoczne nazewnątrz, gdy się ich nie używa. Następnie idzie czteroosobowa karetka z jedną parą drzwi, nazwana przez amerykanów „coach". Taka sama karetka z dwoma parami drzwi nazywa się w Ameryce „Sedan". Po niej idzie tak zw. „limuzyna pullmanowska", która różni się od karetki czterodrzwiowej tem, że pomiędzy dwoma przedniemi siedzeniami a z resztą znajduje się ścianka.

Wreszcie wymienić należy jeszcze cieszący się coraz większem powodzeniem kabrjolet, który jest jednocześnie samochodem otwartym i karetką, gdyż górna nadbudowa urządzona jest w ten sposób, że otwiera się, stanowiąc wówczas gustowną karoserję otwartą, lub zamyka, stanowiąc wytworną karetę. Szyby boczne wpuszczone są szczelnie w dolną część karoserji i posiadają mechanizm podnoszenia i opuszczania ich. Jest to, jak dotychczas, najszczęśliwsze i najbardziej pomysłowe rozwiązanie konstrukcji karoseryjnej, to też cieszy się coraz większem wzięciem i powodzeniem, a poszczególne fabryki karoseryj prześcigają się w udoskonaleniach konstrukcyjnych tego typu, ułatwiających z jednej strony jak najbardziej otwieranie i zamykanie górnej nadbudowy, a z drugiej strony dających całości jak najgustowniejsze i jak najdoskonalsze formy w jednym i drugim wypadku.

Polski przemysł karoseryjny posiada dobre perspektywy rozwoju i — trzeba przyznać — już obecnie stoi na wyżynie zadania, nie ustępując w niczem przemysłowi zagranicznemu.

Uroczystość we włoskim przemyśle samochodowym

30-lecie istnienia fabryk „Fiat“.

Zakłady automobilowe „Fiat“ w Turynie obchodzić będą w dniu 11 lipca r. b. jubileusz trzydziestoletniego istnienia fabryk.

Uroczystość ta niewątpliwie odbije się głębokiem echem w Polsce, która w znacznym stopniu zawdzięcza rozwój swego automobilizmu zakładom Fiata oraz ich przedstawicielom w Polsce.

Fabryki Fiat wykonywują wszystkie części składowe dzisiejszych samochodów Fiat z wyjątkiem pneumatyków. Organizacja tej fabryki składa się z 12 autonomicznych zakładów przemysłowych, wyrabiających niezbędne surowce i półfabrykaty, podwozia samochodowe osobowe i ciężarowe, karoserje luksusowe i dla celów utylitarnych oraz silniki.

Wszystkie te warsztaty, urządzone są według najnowszych metod fabrykacji i zaopatrzone w najdoskonalsze obrabiarki i urządzenia pomocnicze niezbędne dla precyzyjnej produkcji w wielkich serjach.

Fabryka centralna składa się z kompleksu budynków, których długość wynosi przeszło kilometr. Dwa pięciopiętrowe skrzydła o długości 507 mtr. i powierzchni użytkowej 153.000 m² posiadają dach betonowy, na którym urządzony jest autodrom dla wypróbowania nowych wozów. Autodrom znajduje się na wysokości około 30 mtr. nad poziomem ziemi. Fabryka zużywa dziennie 10 miljonów litrów wody i 140 tys. K. W. godzin energji na 2.000 motorów elektrycznych.

Jednem z najciekawszych urządzeń fabrycznych jest hala maszyn, w której olbrzymie wiertarki automatyczne wiercą i docierają ściśle według ustalonych kalibrów wszelkie otwory przewidziane w bloku cylindrów.

Olbrzymi rozwój fabryki Fiat, która w dniu 11 lipca b. r. będzie obchodzić trzydziestolecie swego istnienia najlepiej zobrazują następujące cyfry: w roku 1899 kapitał akcyjny wynosił 800.000 lirów, fabryka zatrudniała 50 robotników i zajmowała 10.000 m² powierzchni, w roku 1929 kapitał akc. wynosi 400 miljonów lirów, pracuje 33.000 robotników oraz zajmuje 20 klm² powierzchni.

Ogólno-polski Zjazd Kupców i Przemysłowców Samochodowych

Poznański Związek Kupców i Przemysłowców Samochodowych w porozumieniu z poszczególnemi kołami kupców samochodowych w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Katowicach i Wilnie zwołuje na d. 29 i 30 lipca **ogólno-polski zjazd** w celu zaznajomienia wszystkich kupców branży samochodowej z obecnemi metodami handlu automobilami, wykorzystania odpowiedniego handlu używanych wozów, ujednolicenia metod pracy i sposobów prowadzenia handlu, a także silne zespolenie organizacyjne wymienionej gałęzi kupiectwa.

Komitet organizacyjny Zjazdu stanowią p. inż. Bohatyrew, prezes Zw. Kupców i Przemysłowców Samochodowych w Poznaniu, oraz wiceprezes tegoż Związku pp. Siejkowski, Juljan Pniewski i Gulczyński.

W skład Komitetu Organizacyjnego wchodzą prezesi poszczególnych Związków handlu automobilowego: z Warszawy p. Tadeusz Marchlewski, ze Lwowa p. Tranda, z Katowic Zmigród.

Zjazd ten budzi żywe zainteresowanie w świecie kupiectwa samochodowego, które oddawna oczekuje rozwiązania wielu zagadnień ekonomicznych w związku z unormowaniem stosunków i dobrym rozwojem tej branży.

Stacje obsługi

Cechą charakterystyczną rozwoju przemysłu samochodowego w ostatnich latach jest znaczenie nadawane coraz więcej sprawie budowy „stacyi obsługi" na całym terenie kraju.

Wytwórcy samochodów przekonali się, że chcąc sprzedać większą ilość samochodów, należy starać się przedewszystkiem, aby klienci byli zadowoleni, gdyż zadowolony klient jest doskonałą reklamą i żywo współdziała w kształtowaniu się opinji o samochodzie.

Dobrze zorganizowana sieć stacyj obsługi, jak to stwierdziło Biuro Badań Naukowych General Motors, jest czynnikiem pierwszorzędnym dla rozwoju automobilizmu, a nawet można powiedzieć, że rozwój ten tylko wtedy ma przed sobą świetną przyszłość, gdy wraz z budową nowych fabryk samochodowych postępuje równoległe zwiększenie ilości stacyj obsługi i odpowiednie ich rozmieszczenie w całym kraju.

Racjonalna „obsługa" polega na utrzymaniu możliwie jak najdłużej w dobrym stanie samochodów klientów, nie dopuszczając do długich i kosztownych reparacyj. Słowem, właściwa „obsługa" pozwala użytkować samochody ekonomicznie, dając zadowolenie ich właścicielom obarczonym niewielkiemi kosztami eksploatacyjnemi tego idealnego środka lokomocji, jakim jest nowoczesny samochód.

Samolotem na wycieczkę

Komunikacja samolotowa w Polsce wkracza na nowe tory rozwoju. Wzorem państw Zachodniej Europy zaczynamy budować małe osobowe samoloty, zwane awjonetkami. Produkcję awjonetek popiera szczególnie Liga Obrony Powietrznej Państwa, która rokrocznie urządza konkurs tych małych samolotów, wyznaczając wysokie nagrody dla zwycięskich konstruktorów awjonetek.

Praca Ligi zaczyna wydawać owocne rezultaty, gdyż coraz częściej pojawiają się w przestworzach awjonetki, będące własnością poszczególnych osób prywatnych.

W dniu 16 bm. na wycieczkę Klubu Urzędników General Motors w Polsce przybył z Warszawy do Rajszewa własną awjonetką pan J. Pawłowski, Kierownik Działu Produkcji General Motors w Polsce, lądując na pobliskiej łące. Krótkie lądowanie awjonetki ma szczególne znaczenie w Polsce, gdyż lotniska w naszym kraju są jeszcze bardzo nieliczne.

Dalsze projekty Forda

Prasa codzienna coraz częściej mówi o projektach Forda odnośnie do założenia w Polsce fabryki samochodów, któraby obsługiwałaby nietylko rynek Polski, lecz i rynki wschodnio-południowe.

W Warszawie bawił niedawno dyrektor zakładów Forda na Europę w sprawie założenia w Polsce fabryki montażowej samochodów Forda. Sprawa budowy tej fabryki ma być zdecydowana w najbliższych tygodniach i ewentualna budowa miałaby się rozpocząć jeszcze w roku bieżącym.

Przystąpienie do prac dyrektor Carlston uzależnia od kilku bardzo ważnych warunków. Przedewszystkiem miałoby to być odrębne przedsiębiorstwo z udziałem kapitałów polskich p. n. „Polskie Zakłady Forda", w formie spółki akcyjnej. Dyrekcja i inżynierowie byliby cudzoziemcami, a pozostały personel urzędniczy i robotnicy — Polacy.

Pozatem jako warunek uruchomienia zakładów wysunięto żądanie obniżenia cła na części i materjały sprowadzane z zagranicznych zakładów Forda oraz udzielenia przedsiębiorstwu ulg podatkowych. Projektowane zakłady obliczone byłyby na produkcję 250 samochodów miesięcznie, przyczem część tej produkcji byłaby przeznaczona na wywóz, głównie do Rosji sowieckiej. Według zapewnień dyrektora Carlstona podjęcie produkcji samochodów Forda w Polsce umożliwiłoby znaczne obniżenie dotychczasowych cen samochodowych.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwo Skarbu, którym przedłożone zostały te propozycje, dotychczas nie dały jeszcze decydującej odpowiedzi.

Opodatkowanie samochodów

Ministerstwo Robót Publicznych opracowało projekt ustawy, dotyczącej opodatkowania samochodów.

Wpływy z tego opodatkowania byłyby przeznaczone na konserwację starych dróg, lub na budowę nowych. Jednocześnie z wprowadzeniem nowego podatku będą skasowane obowiązujące obecnie podatki, pobierane od samochodów przez Państwo, gminy i miasto. Wysokość podatku byłaby normowana zależnie od wagi samochodu oraz od sposobu wyzyskania go dla celów osobistych czy zarobkowych. Wpływy osiągnięte z tego podatku będą w każdym z województw zużytkowane oddzielnie, przyczem projekt przeznacza 70% tych wpływów na konserwację i budowę dróg państwowych, 30% na konserwację i budowę dróg samorządowych. Przyznanie w projekcie większej sumy, uzyskanej z podatku od samochodów, na drogi państwowe wywołane jest względami iż drogi państwowe, jako szlaki główne, są znacznie więcej eksploatowane przez ruch samochodowy, niż drogi samorządowe. Projektowana ustawa wprowadzi jednolitość opłat w opodatkowaniu samochodów, upraszczając przez to znacznie technikę poborów. Fundusze drogowe wzrosłyby o kilkanaście miljonów, co w naszych warunkach posiada duże znaczenie.

Z RUCHU SAMOCHODOWEGO

WYŚCIGI I RAIDY.

Słynny piętnastodniowy raid „Tour de France" przyniósł zwycięstwo maszynom francuskim i amerykańskim. Te ostatnie zwłaszcza odznaczały się w kategorjach maszyn o większym litrażu.

Poszczególne wyniki są następujące:

W kategorji 750 ccm. zwyciężył „Peugeot" prowadzony przez panią Leblanc, 1100 ccm. „Rally", 2 litry powtórnie „Peugeot", 3 litry „Essex" prowadzony przez Morela, 5 litrów „Graham Paige".

W klasie motocyklów odznaczyły się „Monet Goyon", „Sans-Sou-Pap", „Gnome et Rhône" oraz „Sandford". Na szczególną uwagę zasługują motocykle marki „Monet et Goyon" i „Gnome Rhône", które wybiły się na czoło francuskiego przemysłu motocyklowego.

Wyścig „Targa Florjo" obejmujący trasę długości 540 km. przyniósł zwycięstwo maszynie „Bugatti" prowadzonej przez sławnego kierowcę Divo. Ze względu na bardzo trudne warunki terenowe ukończyło wyścig tylko sześciu automobilistów na 19 startujących. Drugim z kolei był Minoia, również na „Bugatti", dokonał on najszybszego okrążenia toru ze średnią szybkością 75 km. 982 mtr. na godz. Trzecie i czwarte miejsca zajęli Brilli-Peri i Campari na samochodach „Alfa-Romeo".

„Targa Florio" stanowił konkurencję maszyn włoskich, a doskonałe wyniki osiągnięte przez „Bugatti" stawiają je na czele europejskich maszyn wyścigowych.

ZE STATYSTYKI SAMOCHODOWEJ.

Biuro Statystyczne General Motors donosi, iż obecnie 84% wszechświatowej produkcji samochodowej przypada na Stany Zjednoczone, 4,2% na Anglję, 3,9% na Kanadę, 3,8% na Francję, 1,8% na Niemcy i 1% na Włochy.

Amerykański przemysł samochodowy posiada poza Stanami Zjednoczonemi 68 fabryk samochodowych, z których 23 należy do General Motors Corporation.

Ilość samochodów wyrobu amerykańskiego, zarejestrowanych poza Stanami Zjednoczonemi w r. 1928 przekracza ogólną ilość samochodów zarejestrowanych w Stanach w roku 1919. Trzecia część tych samochodów jest wyrobu General Motors.

„Inventia", Fabryka rowerów i maszyn, Sp. Akc., Poznań, Łazarska 6

Wśród fabryk polskich, wytwarzających rowery, naczelne miejsce zajmuje **„Inventia"** Sp. Akc. w Poznaniu. Na P. W. K. wystawia ona swego wyrobu rowery w hali **maszyn, stoisko** 35. Wystawione eksponaty przyciągają licznych gości, kupców i amatorów znawców, którzy z zaciekawieniem badają okiem znawcy te wyroby firmy krajowej. O tem, co krajowa produkcja w dziedzinie rowerów dać nam może, panuje niestety jeszcze bardzo wielka nieznajomość, nic więc dziwnego, że niby objawienie nagłe i niespodziewane uderza wszystkich stoisko fabr. „Inventia". A jest się czem zachwycać, gdyż widzimy tam wystawione do wszelkiego rodzaju użytku osobne typy rowerów. Są zwykłe, wycieczkowe, półwyścigowe i wyścigowe, damskie, męskie, dziecięce, wózki rowerowe itd. Rowery „Tourus" i „Dekor" męskie i damskie „Melos" odznaczają się silną budową i lekkim biegiem, przeznaczone są do zwykłej jazdy na wszystkich drogach; rowery męskie „Inventia 1" oraz damski „Inventia 3" solidnie zbudowane, silne i eleganckie, służą jako rowery turystyczne, rowery półwyścigowe przedstawia typ Duktor, nadający się do turystyki i sportu, a wyścigowe reprezentuje typ „Lator" bardzo lubiany przez sportowców i wyścigowców, amatorów i zawodowych.

Hurtownię rowerów „Inventia" prowadzi w Poznaniu firma **„Felis"** — F. L. Szczepanowski — Poznań, Wyspiańskiego 6, gdzie nabywać można nietylko rowery w całości, ale także ich części składowe.

„Tornedo", Fabryka rowerów, Bydgoszcz, Dworcowa 18a

Hala 25, poświęcona przemysłowi środków przewozowych, mieści w sobie najliczniejszych przedstawicieli przemysłu rowerowego i motocyklowego. Wśród firm, wystawiających własne eksponaty, znajdujemy także powszechnie znaną firmę „Tornedo" w Bydgoszczy, której właścicielem jest p. W. Tornow. Fabryka ta zasila coraz mocniej krajowy rynek w wszelkiego rodzaju i typu rowery, przyspieszając ten dzień, kiedy nasz przemysł rowerowy sam zdolen będzie zaspokoić całe zapotrzebowanie rowerów w kraju. Doskonałością wykonania, silną i wytrwałą konstrukcją, wyborowym surowcem i lekkim biegiem odznaczają się wyroby firmy Tornedo. W zakres produkcji fabryki Tornedo wchodzi wyrób rowerów różnych typów zwykłych przejażdżkowych, turystycznych, wyścigowych, półwyścigowych, męskich, damskich, dziecięcych wózków kołowych i typ środków przewozowych i ich części jak ram, kierownic, przekładni, łańcuchów, błotników itd. Wystawione eksponaty same za siebie mówią i wystarczy dobrze je obejrzeć, by się przekonać, że odpowiadają w zupełności wymogom publiczności używającej rowerów bądź dla potrzeby, bądź dla przyjemności.

P. Nowacki — Fabryka centryfug „Halka", Bydgoszcz, Rycerska 6

Innym poważnym przedstawicielem naszego przemysłu wytwórczego w dziedzinie rowerów jest **P. Nowacki** z Bydgoszczy, który w swej fabryce oprócz centryfug „Halka", wyrabia również rowery i motory elektryczne. Chociaż fabryka P. Nowacki nie trudni się wyłącznym wyrobem rowerów, jednak wypuszcza rokrocznie znaczniejszą ilość kołowców, które solidnością konstrukcji, odpornością na złe drogi i wytrwałością odpowiadają bardzo dobrze wymogom naszych stosunków krajowych, a pod wymienionemi względami nie ustępują wyrobom zagranicznym i cieszą się dobrą opinją. To też istotnie rowery P. Nowackiego są znane jako wyroby dobrej marki, a na wystawie przyciągają licznych gości i kupców zawodowych.

„K. Lipiński" — Fabryka rowerów, Warszawa, Pańska 83

W gronie przemysłu rowerowego godnie przedstawia się stoisko fabryki K. Lipińskiego z Warszawy, w którem fabryka wystawia rowery własnego wyrobu uzupełniające produkcję innych fabryk. Jak wszystkie inne fabryki, wyrabia K. Lipiński rowery zwykłe, turystyczne i sportowe, męskie i damskie i dziecięce. Odznaczają się one jednak pewną smukłością budowy, dzięki której robią wrażenie kołowców lekkich a jednak silnych i wyrtwałych. Że rowery firmy K. Lipiński rzeczywiście odznaczają się temi zaletami, świadczy wielka popularność i rozpowszechnienie ich w Warszawie i okolicy, jak również innych okolicach, zwłaszcza w ośrodkach przemysłowych i robotniczych.

Fr. Zawadzki — Fabryka rowerów, Warszawa, ul. Bagatela 8

Szereg krajowych fabryk rowerów, wystawiających swe wyroby na Powszechnej Wystawie Krajowej zamyka wytwórnia rowerów „Fr. Zawadzki". Chociaż rowery firmy Fr. Zawadzki nie odróżniają się specjalnie budową, ani innemi szczególniejszemi zaletami, nie ustępują im również pod żadnym względem i zasługują ze wszechmiar na gorące polecenie, jako wyroby dobre, trwałe i odpowiednio do celu, dla jakiego są przeznaczone, zbudowane. Wystawione okazy przekonują każdego o swej wartości i sprawności, a równocześnie budzą zainteresowanie zwiedzających.

„Lech" Pierwsza fabryka motocykli w Polsce, Opalenica — Wlkp., ul. Poznańska 38

Wystawę przemysłu rowerowego uzupełnia pierwsza fabryka motocykli w Polsce **„Lech"**, która rozpoczynając swoją produkcję odrazu stanęła na wysokości swego zadania i korzystając z doświadczeń przemysłu zagranicznego i postępów techniki, stworzyła polski typ motocyklu, odpowiadający szczególniejszym warunkom drogowym w kraju. Mocna budowa i z pierwszorzędnemi motorkami, z łatwością przezwyciężają trudności terenu, zdobywają pagórki i wzgórza, biegną po miękkich i twardych drogach.

Między wystawionemi okazami widzimy motocykle różnego typu, mniej i więcej masywne, zwykłe przejażdżkowe lżejsze i turystyczne średnie jak również wyścigowe; dalej motocykle jedno- i dwuosobowe, z przyczepkami łódkowemi i koszowemi, oraz motocykle z osobnem urządzeniem z przodu lub tyłu dla przewozu mniejszych pakunków i ładunków. Szczególniejszą uwagę zwracają na siebie rowery z wbudowanemi motorkami, tworzące pośredni typ środka przewozowego pomiędzy rowerem nożnym a właściwym motocyklem.

Tamże wystawione są różne części składowe motocykli i części garniturowe i zamienne.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Sytuacja na rynku maszyn i narzędzi rolniczych

Zastój w handlu detalicznym i w hurcie. — Unieruchomione spółki maszynowe. — Przyczyny złego i środki zaradcze.

Mimo usilnej propagandy słowem i demonstracji jaką prowadzi przemysł maszyn rolniczych w całym kraju, a głównie na Powszechnej Wystawie Krajowej, zbyt tych wyrobów na rynku krajowym zmniejsza się coraz więcej. Handel detalowy i hurtowy zupełnie ustają. Smutny stan rynku maszyn i narzędzi rolniczych żywo przedstawia „Gaz. Handlowa", opierając się na informacjach p. J. Krukowskiego, dyr. „Kooprolnej" i p. Michała Kaukasa, wicedyr. Warszawskiej Spółdzielni Rolniczej.

Obecny stan rynku maszyn i narzędzi rolniczych, pisze wspomniany organ handlowy, przedstawia się o wiele gorzej, aniżeli w roku 1926, w momencie zachwiania się waluty. Hurtownicy ani detaliści nie czynią żadnych zakupów, gdyż sami nie mogą znaleźć kupców na znajdujące się w ich posiadaniu maszyny i narzędzia. Wskutek tego cały szereg spółek maszynowych zamyka swoje zakłady, a przynajmniej ogranicza produkcję do minimum byle tylko utrzymać przedsiębiorstwa w ruchu i uzupełnić słaby odpływ gotowych wyrobów. W fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych nagromadziły się ogromne zapasy, których rynek w obecnym stanie pochłonąć w żaden sposób nie może. Minimalne zamówienia ze strony hurtowników nasuwają obawy kryzysu w tej gałęzi przemysłu.

Typowem kryterjum obecnego stanu handlu maszynami i narzędziami rolniczemi jest sprawa sprzedaży traktorów. W r. b. spadek ten jest bardzo duży, prawie że czterokrotny w porównaniu z rokiem zeszłym.

Z tego wynika, że obecny stan rynku narzędzi i maszyn rolniczych oceniają wszyscy bardzo pesymistycznie, a gorsze jest to, że widoków na polepszenie żadnych niema, przyczyny bowiem, które go wywołują, trwają nadal, owszem nawet się potęgują. Pierwszą to brak gotówki u rolników. Katastrofalny spadek cen zboża uniemożliwił rolnikom większe zakupy wiosenne. Ponadto spóźniony sezon i niepewność sytuacji na rynku zbożowym w jesieni r. b. uniemożliwiają większe transakcje. Należy podkreślić, i to bardzo wyraźnie, kolosalną dysproporcję cen, jaka się obecnie wytworzyła między ceną zboża a cenami maszyn i narzędzi rolniczych.

Rolnicy wyzbywają się obecnie wielkiej ilości zapasów zboża, obniżając tem samem jego cenę na rynku, nie chcąc dopuścić do protestowania swych weksli. Równocześnie boją się zaciągać nowe zobowiązania i dlatego unikają wprost korzystania z kredytu, nie wiedząc, czy w roku przyszłym znajdą kupca na zboże.

Grozę tego położenia potęguje polityka kredytowa rządu i banków, którym zdaje się wcale na tem nie zależy, że najżywotniejsze gałęzie przemysłu krajowego upadają z wycieńczenia i wyczerpania zasobów gotówkowych.

Jednak sytuacja nie jest jeszcze bez wyjścia. Jedynym atoli środkiem uleczenia jej jest energiczna interwencja rządu przez zwiększenie kredytów na rzecz rolników oraz spółek maszynowych, jak również odpowiednia ochrona produkcji rolnej. Tu należy zaznaczyć, że dzięki przewidującej polityce np. rządu czechosłowackiego tamtejsi rolnicy mają zapewniony zbyt swych produktów rolnych po cenie o wiele wyższej aniżeli w Polsce.

Reasumując, stan rynku w r. b. cechuje z jednej strony zupełna dezorjentacja rolników, którzy nie chcą kupować nawet na kredyt, ze względu na bardzo niskie ceny na zboże, z drugiej zaś nagromadzenie się ogromnych zapasów maszyn i narzędzi rolniczych zarówno u hurtowników jak i fabrykantów, których wobec zupełnego braku kredytów rządowych nie można umieścić na rynku.

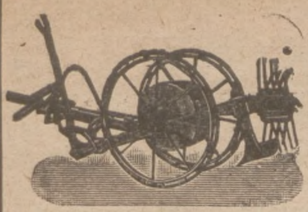
Przemysł metalowy precyzyjny na usługach rolnictwa i ogrodnictwa

Od wieków rolnictwo jest ośrodkiem, około którego obracają się wszystkie przemysły, jedne czerpiąc z niego surowiec, inne pracując dla niego i niem. Owszem są nawet przemysły, które opierają całą swoją produkcję na konsumcji rolnictwa, a im ono więcej się doskonali i podnosi, tem lepszych i doskonalszych wymaga od przemysłu narzędzi. Dziś rolnictwo wysokie stawia wymogi nawet przemysłom precyzyjnym, od których żąda pracy niepospolitej. Na temat tych wymogów rolnictwa w dziedzinie precyzyjnego przemysłu metalowego znajdujemy w „Gazecie Handlowej" następujący krótki artykulik·

Jednym z nowych działów przemysłu metalowego precyzyjnego jest wyrób artykułów do gospodarki rolnej. Po za narzędziami weterynaryjnemi, wchodzącemi w zakres artykułów chirurgicznych, produkują obecnie i nasze fabryki metalowych wyrobów precyzyjnych cały szereg artykułów, które dawniej były sprowadzane z zagranicy, a przeważnie z Niemiec. Są to wszelkiego rodzaju kółka, cążki, kleszcze, kratki pyskowe, noże kopytowe, klamerki, kliny, sondy, wlewniki polowe, nożyce do strzyżenia bydła i wiele innych. Już samo powyższe wyliczenie pobieżne i niezupełne wykazuje, jakie sumy szły do krajów cudzoziemskich, podrywając w ten sposób nasz bilans handlowy.

Niemniejszy rozpęd wziął przemysł metalowy w dziale narzędzi ogrodniczych. Pod tym względem wyroby polskie przewyższają towary zagraniczne, gdyż polegają zwykle na ich ulepszeniu. I tak jednym z ważnych artykułów w ogrodnictwie jest *opryski-*

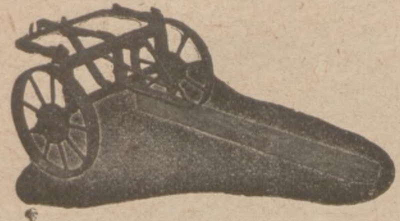
Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

Wyrabiamy masowo jako specjalność:

kopaczki „Gwiazda B“

do kopania ziemniaków bezsprzecznie najpraktyczniejsze z wszelkich istniejących kopaczek

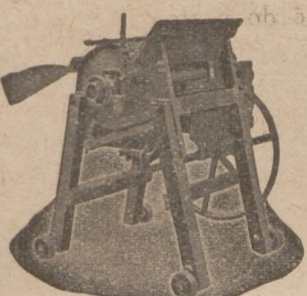
przodki „Naprzód“

do żniwiarek, całe z żelaza kutego, o wysokich kołach biegowych

młocarnie cepowe „Ideał”

na łożach kulkowych z hamulcem bębnowym, nadające się znakomicie dla średnich i mniejszych gospodarstw.

Prosimy zażądać ofert

BRACIA MALAK

Fabryka maszyn i odlewnia żelaza

ŻNIN (Wlkp.)

Telegr.: Bramafa. Telefon nr. 30.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. 1929.

7030

Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

„IDEAŁ”

nóż do krajania słomy na ściółkę

. tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn

Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

EKSPORT KOS

M. SCHENKER-GOTTESMANN

WIEDEŃ II, Taborstrasse 10.

KOSY „SZCZYT”

są niezrównane w jakości, dlatego używane są w rolnictwie różnych krajów.

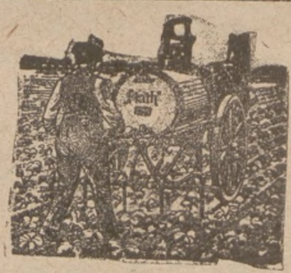
7036 Codziennie nadchodzą **wyrazy uznania** jak poniżej:

„Szczyt“

Kolonja Lisów, 24. 8. 1928.
p. Wojciechowice
pow. Opatów.

Kosy są dobre i za nie zasyłam podziękowanie.

Jan Granat,

Gnojówkowe rozlewniki

rzędowe

(patent Plath)

z wozem i regulatorem powietrznym

Beczki do gnojówki - Rozlewniki gnojówkowe Stojące pompy gnojówkowe - Pocynkowane wiszące pompy gnojówkowe - Zmienne i przenośne rynny do gnojówki - Wozy do wody dla budownictwa drogowego, straży pożarnej i użytku gospodarskiego - Wozy do wody dla pługów parowych budują i wyrabiają w znanej dobroci

Bracia Blottner, Bojanowo (Wlkp.)

Pierwsza Wielkopolska Fabryka specjalna narzędzi i maszyn dla kultury gnojówkowej

Oferty i prospekty bezpłatnie na żądanie 7440

wacz krzewów i drzew w postaci metalowego plecaka. Porównanie zbiornika polskiego z niemieckim wychodzi na wybitną korzyść *modelu polskiego*. Jest przedewszystkiem lżejszy i mniej skomplikowany, a w działaniu niezawodny.

Obecnie przystąpiły fabryki polskie do produkcji *opełaczy ręcznych i konnych na pola*. Typ w kraju wyrabiany nadaje się szczególnie do większych gospodarstw, zmuszonych do najmowania sił roboczych do odchwaszczania. Najlepiej ilustruje korzyść opełacza stosunek kosztów pielenia ręcznego i pielenia maszynowego: pielenie ręczne 1 ha. kosztuje przeszło 100 zł., gdy koszt pielenia maszynowego zapomocą opełacza ręcznego lub konnego nie przenosi 45 zł.

Z tych kilku przejawów rozwoju produkcji narodowej widać, że rozmach w polskim przemyśle metalowym precyzyjnym jest duży i można oczekiwać po jego pracy rezultatów pierwszorzędnych, o ile wysiłki jego będą należycie ocenione przez czynniki rządowe i rolnictwo krajowe. *kz.*

Przemysł maszyn rolniczych w Rosji Sowieckiej

(Dokończenie.)

W roku bieżącym (1928/29), jak prywatne głoszą wiadomości, popyt na maszyny i narzędzia rolnicze jest większy, aniżeli w latach poprzednich, gdyż po raz pierwszy występują w roli nabywców organizacje gospodarstw wielko-obszarowych, jak np. Sowchosi, Wolchosi, producenci zbóż itp. Wskutek ich wystąpienia wzmogło się zapotrzebowanie nietylko na zwykłe maszyny i narzędzia rolnicze, ale powstało zapotrzebowanie i możność zbytu dla wielkich, kombinowanych maszyn rolniczych, które z powodu niemożliwości używania w obrębie gospodarstw wiejskich wcale dotychczas nie były w Rosji kupowane ani fabrykowane. Dostawcą tych wielkich i kombinowanych maszyn są narazie prawie wyłącznie przemysłowcy Amerykanie (St. Zjedn. Am.).

Ogółem przewiduje się wzrost konsumcji pługów 1927/28 o 32.5 proc.; pługów bezkoleśnych i koleśnych jednoskibowych, które coraz więcej w miejsce starych drewnianych soch gospodarze wiejscy zaprowadzają, o 15 proc. Wielki brak odczuwa się pługów typu Sack „7" i „8" oraz „B" 1½; braku tego, mimo wysiłków, krajowy przemysł żadną miarą pokryć nie zdoła.

Konsumcja zwykłych bron podniesie się prawdopodobnie o 44.5 proc.; zapotrzebowanie zaś bron sprężynowych będzie mogło być pokryte zaledwie w stosunku 35 proc. popytu, gdyż produkcja tych narzędzi jest ograniczona, a przywóz niedostateczny. Zapotrzebowanie kultywatorów sprężynowych zostanie prawdopodobnie zaspokojone w całej pełni popytu, który utrzymuje się raczej na niższym stopniu. Zato większe jest zapotrzebowanie kultywatorów typu „Planet" nr. 8, które z trudnością na rynku dostać można. Również słaba w stosunku do popytu jest podaż obsypników, obořywaczy i garbywaczy, które wystarczają zaledwie na połowiczne (51 proc.) zaspokojenie zapotrzebowania.

Co do siewników trudno będzie zaspokoić rosnące stale zapotrzebowanie i to mimo, że plan zaopatrzenia rolnictwa w tego rodzaju maszyny przewiduje wzrost konsumcji, produkcji i importu o 16.4 proc. Szczególnie wielki brak jest siewników rzędowych i redlinowych.

Z maszyn żniwnych brak głównie kosiarek i grabiarek konnych. Zapotrzebowanie grabiarek konnych jest tak wielkie, że z największemi wysiłkami będzie można zaspokoić zaledwie połowę reflektantów na kupno.

Nadzwyczaj silnie wzrasta z roku na rok zapotrzebowanie i popyt na maszyny do czyszczenia zboża, jak na wialniki, trjery, selektory i sortowniki nasienne. W roku bieżącym zgłoszenia reflektantów na kupna sortowników nasiennych przewyższają zgłoszenia z roku ubiegłego o 213 proc., trjerów o 181 proc. Produkcja krajowa i import tych maszyn starczy jednak zaledwie na 60 proc. pokrycie tych zgłoszeń.

Stale podnosi się również zbyt środków lokomocyjnych; w tej dziedzinie odczuwa się większy brak przyczepek i chociaż przemysł krajowy robi wielkie wysiłki, by produkcję swoją powiększać, nie jest jednak w stanie zaspokoić zapotrzebowania w kraju. W roku bieżącym liczy się na pokrycie popytu tylko w wysokości 46 proc.

Z dziedziny maszyn gospodarczych większy brak jest sieczkarni, separatorów i innych maszyn, potrzebnych do masowego przygotowywania paszy.

Plan rozbudowy rolnictwa przewiduje na bieżący rok gospodarczy 1928/29 sprzedaż maszyn rolni-

czych wszelkich rodzajów i typów w sumie 207.5 milj. rubli w hurcie. Całą ilość projektowanego pokrycia dostarczyć mają pozostałe zapasy z roku ubiegłego, produkcja bieżąca, oraz import. W bieżącej produkcji mają fabryki krajowe wyrzucić na rynek, oprócz ilości zaległych na rok ubiegły, jeszcze nowych maszyn za 142.5 milj rubli.

Dokładne określenie uchwytnych i gotowych do sprzedaży zapasów magazynowych zdolnych do pracy maszyn rolniczych z roku poprzedniego jest bardzo trudne. Zapasy te bowiem składają się w wielkiej ilości z maszyn z powodu błędów i wad konstrukcyjnych jako i uszkodzeń niezdolnych do pracy i zalegających od lat magazyny. W sprawozdaniach zaś i raportach figurują jako „remanenty". Komisarjat handlowy podawał wartość takich „remanentów" i „zapasów" wedle stanu z dnia 1 października 1926 r na 56 milj. rubli, w roku 1927 na 61.8 milj. rubli. Jaką wartość przedstawiały zapasy magazynowe w dn. 1 października 1929 r., dotychczas niewiadomo; jednak przypuszczać należy, że były one znacznie większe, aniżeli w roku 1927.

Program zaopatrzenia przewiduje jednak, że pozostałe zapasy są w wielkiej części niezdolne do użytku i sprzedaży i oceniając ten zapas zdatnych do sprzedaży maszyn, wyraził go sumą 48.5 milj. rubli. Wobec tych ilości maszyn rolniczych, jakiemi rozporządza Komisarjat handlowy z produkcji krajowej i zapasów magazynowanych, na pokrycie z importu pozostanie jeszcze partja wartości około 16 milj. rubli. Na tej sumie jednak nie utrzyma się przywóz maszyn rolniczych, zwłaszcza, że produkcja krajowa nie zdoła dostarczyć programem wyznaczonych ilości. Przypuszczenie to nabiera wszelkich cech pewności, że rosyjski przemysł metalowy i maszynowy stale głośne prowadzi żale na brak żelaza i metali, suchego drzewa przemysłowego i stale obniżającą się sprawność pracy i wydajność produkcji.

Na ograniczenie, a bodaj na nieforsowanie programowej produkcji w przemyśle, wpłynie też napewno rozdźwięk pomiędzy „biernem miastem" a „żywicielką wsią", który zmusza rząd do okazywania coraz więcej względów rolnictwu i do mniej intensywnej rozbudowy przemysłu i industrializacji kraju. Z drugiej strony jednak potrzeba opieki rolnictwa, którą uznają Kalenin i Rykow, wymaga właśnie dostarczania mu środków pomocniczych dla ułatwienia i usprawnienia pracy, podniesienia dochodowości rolnictwa i zmniejszenia kosztów produkcji płodów rolniczych. Z tego powodu import maszyn rolniczych powinien być w roku bieżącym znacznie większy, jak programowo ustalony, tem więcej, że wielokrotnie maszyny rolnicze zagraniczne są nietylko pewniejsze i lepsze, ale także tańsze, aniżeli maszyny wyrobu krajowego. O import maszyn rolniczych do Rosji ubiegają się mocno St. Zjedn. Am., Anglja, Niemcy i Czechosłowacja.

Dobre szanse powodzenia na rynku rosyjskim miałby i nasz przemysł maszyn rolniczych. Jednak brak kapitałów gotówkowych i szczupłość udzielanych przez banki kredytów nie pozwalają na wyzyskanie tych warunków i możliwości zbytu, jakie daje położenie sąsiedzkie. Żywszy eksport do Rosji możliwy jest tylko na długoterminowych kredytach, przynajmniej od 1 do 2 lat. Takich kredytów udzielaćby mógł nasz przemysł jedynie, gdyby Rząd i banki rządowe gwarantowały i finansowały te kredyty, jak to czynią rządy i banki w Niemczech, Austrji i innych państwach.

P. W.

Kwestja budowlana

Powszechnie znaną jest rzeczą, że jednym z najgorzej przedstawiających się odcinków naszego życia nietylko pod względem gospodarczym ale i socjalnym jest odcinek budowlany. Zagadnienie budowlane i kryzys mieszkaniowy to bolączki, których rozwiązanie z dnia na dzień przybiera na znaczeniu. Według obliczeń Komisji Ankietowej 14,8 proc. ludności w miastach mieszka po 5 osób w jednej izbie. W Warszawie na rok 1926 brak mieszkań wynosił 60 proc., w Łodzi zaś stosunki są jeszcze gorsze. To też teoretycznie obliczając istnieje potrzeba wybudowania do 2.000.000 izb mieszkalnych w ciągu najbliższych lat dwudziestu.

Temu stanowi faktycznemu, który wszyscy znamy, wielu z własnego przykrego doświadczenia, koniecznem jest przeciwstawienie jak najenergiczniejszej akcji budowlanej. Rok zeszły był pierwszym rokiem, w którym w istocie akcja budowlana przybrała poważniejsze rozmiary, a przemysły pracujące na cele budowlane, a więc cegielnie, cementownie i t. d. znalazły naogół dostateczne zatrudnienie. Obok sum preliminowanych w budżetach poszczególnych Ministerstw na cele budowlane w wysokości przeszło 600 milj. zł udzielały banki państwowe poważniejszych kredytów na cele budownictwa.

W tym roku jak się wydawało sytuacja nie powinna była przedstawiać się gorzej niż w r. ub. Tymczasem stało się inaczej. Przedewszystkiem nieprzychylne warunki atmosferyczne spowodowały tak poważne opóźnienie rozpoczęcia sezonu budowlanego iż mowy być nie może, by nawet przy tym samym tempie pracy co w roku zeszłym osiągnąć w przybliżeniu te same wyniki, ponadto kwestja kredytów, jak się okazało, przedstawia się w r. b. znacznie gorzej niż w r. ub. Tak więc jakkolwiek sumy preliminowane na rok bieżący na cele budowlane w budżetach poszczególnych Ministerstw miały nominalnie wynosić blisko 800 milj. zł wobec 616 milj. w r. ub. a ponadto spodziewano się wpływów 50 milj. zł. z mającej być wypuszczoną na rynek pożyczki premjowej, przeznaczonej na poparcie już rozpoczętych budowli, w końcu zaś 100 milj. zł zapasów kasowych Rządu miało być uplasowanych w listach zastawnych budowlanych Banku Gospodarstwa Krajowego, celem zwolnienia odpowiednich do kontynuowania akcji budowlanej — to rachuby te jak dotychczas całkowicie zawiodły.

Ogólnie niepomyślna konjunktura i konieczność wznowienia systemu oszczędnościowego w wydatkach państwowych sprawiły, iż ofiarą ich padły w pierwszym rzędzie budżety inwestycyjno-budowlane. Uplasowanie na rynku pieniężnym pożyczki premjowej chociażby w wysokości 50 milj. zł. jest ze względu na niepomyślny stan tych rynków nie do przeprowadzenia. W końcu kwestja 100 milj. zł, których uruchomienia oczekiwano, jest niemożliwa ze względu na postanowienia umowy o pożyczce stabilizacyjnej.

Stąd też o ile dotychczas wnioskować można ogólna suma pieniężna wprowadzona do życia gospodarczego na cele budowlane w r. b. będzie stała znacznie poniżej sumy zużytej w r. ub.

Odbije się to dotkliwie na przemyśle budowlanym, który wymaga regularnego i równomiernego kredytowania. Brak zaś wszelkich widoków zainteresowania kapitałów prywatnych krajowych i zagranicznych w akcji budowlanej ze względu na małą rentowność wkładów tego rodzaju, brak gotówki oraz okoliczność, że gotówka ta znajdzie równie pewne, a nierównie żywsze oprocentowanie w innych lokatach.

Ten niepomyślny stan rzeczy nietylko opóźni rozwiązanie palącej kwestji mieszkaniowej przynajmniej o jeden rok, ale bezpośrednio wywrze niepomyślny wpływ na przemysł budowlany, w szczególności na te wszystkie jego gałęzie, które przygotowywały się do tegorocznego sezonu rozbudowując produkcję, a w znacznej mierze również produkując na zapas w słusznem oczekiwaniu naturalnej intensyfikacji ruchu budowlanego. Tak więc ucierpi przemysł cementowy rozbudowujący się stale na potrzeby rynków krajowych jak i na eksport, ucierpią wapniarnie, dachówkarnie, a po części przemysł drzewny i metalowy.

Miejmy nadzieję, że przykra ta sytuacja ulegnie jeszcze przynajmniej pewnej poprawie w miesiącach letnich i jesiennych, a radykalnej poprawie w roku przyszłym, bez czego zagadnienie mieszkaniowe, nabrałoby charakteru katastrofalnego, a sytuacja przemysłu budowlanego stałaby się wręcz krytyczną.

B. Rm.

Stan przemysłu i handlu drzewnego w Bydgoszczy

Rozwój przemysłu i handlu drzewnego w Bydgoszczy związany jest ściśle z rozwojem eksportu drzewa z b. zaboru rosyjskiego do Niemiec. Rokrocznie olbrzymie ilości surowca w stanie zupełnie nieobrobionym spławiano Wisłą do Gdańska, skąd drogą morską transportowano do różnych zakładów przemysłowych drzewnych, położonych wgłębi Niemiec, celem przetarcia.

Koszta transportu drzewa drogą morską i wysoka cena robocizny w Niemczech, znacznie wyższej niż w b. zaborze pruskim, podrażały bardzo cenę drzewa obrobionego na rynku niemieckim. Te dwa czynniki odegrały decydującą rolę w rozwoju przemysłu i handlu drzewnego w Bydgoszczy, która w stosunkowo krótkim czasie zaczęła odgrywać poważną rolę w niemieckim przemyśle i handlu drzewnym.

Powojenny układ stosunków terytorjalnych tego rozwoju nietylko że nie zahamował, ale przyczynił się jeszcze do wzmożenia produkcji i tranzakcyj handlowych zarówno na eksport, jak i na pokrycie zapotrzebowań rynku wewnętrznego w Polsce. Dopiero wojna celna z Niemcami odbiła się na dalszym rozwoju tej gałęzi handlu i przemysłu.

Wytworzona przez wojnę celną sytuacja uległa poprawie przez zawarcie prowizorycznej umowy na eksport drzewa do Niemiec. Na zasadzie tego prowizorjum przewidziane są roczne kontyngenty, które w roku ubiegłym i obecnym wyrażały się cyfrą po 1.250.000 mtr. sześć.

Prowizorjum takie nie rozwiązuje kwestji eksportu drzewa do Niemiec, które były i dzisiaj są głównym naszym odbiorcą. Eksportowane jest wprawdzie drzewo i do

innych krajów, ale są to tranzakcje sporadyczne i ilościowo znikome, ze względu na silną konkurencję Finlandji i Szwecji, których drzewo niektóre nawet rynki, naprzykład angielski, przed naszym eksportem zupełnie zamknęło.

W niezbyt różowem świetle przedstawia się również kampanja w roku obecnym. Przetargi w Dyrekcjach Lasów Państwowych, które zazwyczaj rozpoczynają się w listopadzie, w tym roku zostały znacznie opóźnione; przeprowadzone zostały definitywnie dopiero w połowie stycznia, co całą kampanję drzewną znacznie opóźniło. Pociągnie to za sobą znaczne straty, gdyż nadchodzące obecnie ciepła zastaną duże ilości surowca nieprzetartego,, albo nie w wodzie. Surowiec taki sinieje i traci na cenie do 40 proc.

Poważniejszych tranzakcyj nie dokonano żadnych. Zapotrzebowań niema. Tartaki pracują na skład, żeby uchronić drzewo od zepsucia. Na ożywienie rynku drzewnego wpłynąć może ruch budowlany, co w najlepszym wypadku odebrać 30 proc.—40 proc. całkowitej produkcji, reszta szukać musi rynków zbytu w eksporcie, który w obecnej kampanji został jeszcze bardziej utrudniony przez silną konkurencję Sowietów, które na rynki europejskie zaofe-rowały wysokie gatunki surowca po cenach bezkonkurencyjnych. Niemcy dokonały już z Sowietami kilka poważniejszych tranzakcyj,, sięgających 40.000 mtr. sześc. Zakupy dokonane zostały w pobliżu naszej granicy wschodniej, skąd tranzytem transporty drzewa idą do Niemiec.

Mając takie atuty w ręku, jak różnica w cenie robocizny, przemysłowcy drzewni w Bydgoszczy czynią starania które według wszelkiego prawdopodobieństwa dadzą pozytywne rezultaty, aby i drzewo zakupione przez Niemców w Sowietach przerabiać u siebie, żeby chociaż częściowo wyrównać straty, powstałe z nowej konkurencji. Żeby obraz o stanie przem. i handlu drzewn. w Bydgoszczy był pełny należy również wspomnieć o sytuacji finansowej, która pomimo ciężkiego stanu ogólnego w Polsce, w tej gałęzi nie przedstawia się tak rozpaczliwie,, co jest znaczną zasługą Poznańskiej i Pomorskiej Dyrekcji Lasów Państwowych, których głównymi odbiorcami są kupcy i przemysłowcy drzewni w Bydgoszczy. Kredyt udzielany przez te dyrekcje pozwala na przeprowadzenie bez większych trudności operacyj eksportowych i na rynku krajowym.

Program sfinansowania budownictwa mieszkaniowego

Prace komitetu rozbudowy.

Na ostatniem posiedzeniu Komitetu Rozbudowy zakończono prace nad ogólnym programem sfinansowania budownictwa mieszkaniowego w całem państwie. Pozostała jeszcze tylko do ustalenia sprawa takiego planu dla Warszawy, co będzie załatwione prawdopodobnie na następnem posiedzeniu w środę przyszłego tygodnia, poczem cały plan opracowany przez Komitet Rozbudowy zostanie przedłożony rządowi w specjalnym memorjale.

Program sfinansowania budownictwa mieszkaniowego w Polsce Komitet Rozbudowy opiera na nowych zasadach, niezależnych od doraźnych funduszów rządowych, gdyż przewiduje uruchomienie stałych dochodów z różnych źródeł, głównie z kapitałów instytucyj ubezpieczeniowych. Ogólna suma dochodów na cele budownictwa mieszkaniowego wyniosłaby kilkaset miljonów złotych rocznie co rzeczywiście mogłoby rozwiązać sprawę ciągłości w budownictwie mieszkaniowem, czyli usunąć największą dzisiejszą bolączkę w przemyśle budowlanym.

Krytyczne położenie naszych cegielni

Cegielnie nietylko okręgu warszawskiego, ale i w całym kraju czynne są w pewnej części tylko, podczas gdy reszta dotąd jeszcze robót nie rozpoczęła: a wobec panującej konjunktury nie należy się spodziewać, aby w sezonie bieżącym mogło nastąpić jej uruchomienie. Niema bowiem spodziewanego zbytu na cegłę, gdyż prawie żadnych nowych budowli nie rozpoczęto i cały ruch budowli wciąż jeszcze ogranicza się do naprawy starych domów oraz wykańczania gmachów, rozpoczętych w roku ubiegłym. W stolicy przewiduje się jedynie rozpoczęcie z przetargu wznoszenia gmachu województwa warszawskiego.

Obecnie jednak w sferach przedsiębiorców budowlanych dużo się mówi o mającem nastąpić niebawem przyznaniu przez Rząd nowych większych kredytów na cele budownictwa. Jeśli istotnie ma się to sprawdzić, to należy przyznać, że zarządzenie takie zjawi się już zbyt późno, aby można było myśleć o poważniejszem wykorzystaniu bieżącego sezonu, którego połowa już upłynęła.

Kredyt na ogniotrwałe materjały do krycia dachów

Państwowy Bank Rolny w trosce o zmniejszenie w gospodarstwach rolnych strat, spowodowanych przez pożary, uruchomił w r. b. kredyt na ogniotrwałe materjały do krycia dachów. Na cel powyższy została przeznaczona kwota 5.000.000 złotych. Termin kredytu ustalono na okres do 3 lat.

Warunki, na których mogą być nabywane bezpośrednio u dostawców materjały ogniotrwałe, zostaną omówione przez Państwowy Bank Rolny z poszczególnemi fabrykami; i podane do wiadomości. Zaznaczyć jednak należy, że Państwowy Bank Rolny na własny rachunek materjałów ogniotrwałych nie nabywa, lecz ogranicza się wyłącznie do ustalenia warunków sprzedaży tych materjałów przez dostawców pod względem jakości i cen.

Z kredytu tego rolnicy mogą korzystać za pośrednictwem organizacyj spółdzielczych i kas komunalnych. Organizacje spółdzielcze i kasy komunalne będą korzystały z kredytu w sposób następujący: 1) w granicach przyznanego przez Państwowy Bank Rolny kredytu organizacja spółdzielcza lub kasa komunalna nabywa materjał bezpośrednio u dostawcy na zasadach omówionych przez Państwowy Bank Rolny; 2) regulowanie należności dostawcy za materjał dokonywa Państwowy Bank Rolny na zlecenie organizacji spółdzielczej lub kasy komunalnej.

Organizacje spółdzielcze i kasy komunalne powinny dążyć do nabywania materjałów ogniotrwałych wyłącznie na zlecenie rolników, unikając gromadzenia tych materjałów na swoich składach i na swoje ryzyko.

Bliższe informacje o warunkach kredytu otrzymać można w Wydziale Kredytów Towarowych Państwowego Banku Rolnego w Warszawie oraz we wszystkich oddziałach prowincjonalnych Banku.

Strajk w hutach szklanych trwa

Jak dotąd, nie udało się zlikwidować zatargu ekonomicznego, wynikłego przed tygodniem zgórą pomiędzy robotnikami a właścicielami hut szklanych. Z tego powodu też pogaszono piece w niektórych zakładach, jak w hucie radomskiej, w hucie „Ruda-Opalin", hucie zaś sp. akc. „Niemen" około Lidy, na trzy piece czynny jest jeden tylko i na ogólną ilość około 700 robotników pracuje tylko niespełna 80-ciu.

Strajkujący robotnicy, których stanowisko podtrzymują nieodpowiedzialne czynniki, starające się nadać zatargowi temu jaknajostrzejszy charakter, wysuwają żądania wprost absurdalne, domagając się m. in. zniesienia wprowadzania mechanizacji hut, która nizbędna jest ze względów na potrzeby unowożytnienia naszej wytwórczości szklanej i podniesienia jej jakości.

Domy z odpadków drzewnych

Cztery miljardy stóp drzewa zużywa się corocznie w Stanach Zjednoczonych na wyrób skrzyń, pak i koszów, co stanowi 15% drzewa ściętego, a co wystarczyłoby na budowę domów dla półtora miljona ludzi. Ponadto drzewo przerobione na skrzynie, paki lub kosze, raz użyte, zwykle idzie na śmiecie i w końcu jest palone.

To jednak jeszcze nie wszystko, bo powyższa liczba stanowi znów jeno 15 proc. ogólnej liczby drzewa, która, po jednorazowem użyciu idzie na marne. Można wobec tego mieć pojęcie, co za marnotrawstwo panuje w przemyśle drzewnym.

Ale nadchodzą — pisze p. F. W. Filzpatrick — na łamach nowojorskiego „Timesa" — lepsze, a przynajmniej rozumniejsze czasy. Wynaleziono maszynę do przerabiania na włókna drzewne wszelkich odpadków drzewa. Maszyna ta, znajdująca się już w handlu na użytek powszechny, wyrabia ze starych desek, odcinków, wiórów, trocin, kory, gałązek, słowem z każdej cząstki drzewa cienkie, czyste włókna, które zmieszane w pewien sposób z cementem i wodą, tworzą mocny, niepalny konkret, dwa razy lżejszy, niż konkret z kamieni i kosztujący zgórą dwa razy taniej.

Użycie konkretu tego do budowy domów oznacza, że szkielet stalowy takiego domu ma do dźwigania ciężar dwa razy mniejszy. A co nie najmniejszą jest również zaletą tego nowego konkretu, to okoliczność, że może być piłowany, jak drzewo i zbijany gwoździami.

Belki u tego konkretu, wysokości piętra, a szerokości dwu stóp, które mogą być z łatwością przenoszone przez dwu ludzi, ustawione pionowo i połączone zachodzącemi na siebie krawędziami, tworzą powierzchnię najzupełniej gładką zewnątrz i wewnątrz, ścianą idealną, ogniotrwałą całkiem skończona, nie wymagającą pokrycia z zewnątrz cegłą lub innym materjałem, ani też po stronie wewnętrznej domu wapnem albo gipsem.

W ten sposób utrzymać można dom trwały, niepalny za cenę tak nietrwałej i podlegającej pożarom budowli drewnianej.

W jaki sposób Warszawska Izba Przemysłowo-Handl. pragnie ratować sezon budowlany?

Warszawska Izba Przemysłowo-Handlowa postanowiła przedstawić rządowi trzy wnioski, których przyjęcie mogłoby uratować jeszcze przynajmniej w części tegoroczny sezon budowlany i poprawić znacznie sytuację w przemysłach, które z powodu zastoju budowlanego musiały ograniczyć pracę, a nawet gdzieniegdzie całkowicie ją wstrzymać.

We wnioskach swoich Izba warszawska domaga się:

a) opracowania projektu ustawy sejmowej, zezwalającej na zużycie 50 milj. zł z rezerw państwowych na kredyty budowlane;

b) emitowania pierwszej transzy uchwalonej już przez Sejm państwowej pożyczki budowlanej, w wysokości około 50 milj. zł i zabezpieczenia ulokowania tej transzy w P. K. O., w funduszach rezerwowych społecznych zakładów ubezpieczeniowych, towarzystwach asekuracyjnych i t. p.;

c) zastosowanie art. 6 lit. d) ustawy o czasie pracy do przemysłu budowlanego, a to w tym sensie, że przemysł ten pod kątem widzenia konieczności narodowej obniżenia kosztów budowy, miałby być uznany za przemysł sezonowy, wobec czego czas pracy w sezonach wiosennych lub jesiennych byłby przedłużony ponad 8 godzin na przeciąg trzech mies.

WIADOMOŚCI DROBNE

AKCJA BUDOWLANA BANKU GOSP. KRAJ.

Bank Gospodarstwa Kraj. rozpoczął udzielanie kredytów z funduszów przeznaczonych na cele budowlane. W miesiącach kwietniu i maju b. r. udzielono ogółem 9 milj. zł. na cele budowlane.

PODWYŻKA PŁAC W PRZEMYŚLE BUDOWLANYM NA ŚLĄSKU.

P. Minister Pracy i Opieki Społecznej podpisał w dniu 11. ub. m. rozporządzenie o nadaniu mocy obowiązującej orzeczeniu komisji pojednawczo-rozjemczej w Katowicach w sprawie ustalenia nowych stawek zarobkowych w przemyśle budowlanym na Górnym Śląsku. Podwyżka zarobków wynosi przeciętnie około 13 proc.

NOWY PROJEKT USTAWY O BUDOWIE TANICH MIESZKAŃ.

Ministerstwo Robót Publicznych przystąpiło do opracowania projektu ustawy o budowie tanich mieszkań, który oparty będzie na zupełnie innych podstawach, niż wycofany ostatnio przez Rząd z Sejmu projekt rozwiązania kwestji budowlanej. Prace Ministerstwa Robót Publicznych pójdą równolegle z nowemi projektami podatkowemi — opracowanemi przez Ministerstwo Skarbu.

CEGIELNIE OGRANICZAJĄ PRACĘ.

Sytuacja w cegielniach przedstawia się obecnie następująco: Cegielnie podwarszawskie mają duże zamówienia rządowe i te obecnie wykonywują na prowincji, cegielnie, które wcześniej zdążyły zapewnić sobie zamówienia pracują normalnie, te zaś, które zamówień nie otrzymały znacznie ograniczyły pracę, względnie przeszły na produkcję drenów, która dotąd dobrze się opłacała.

Pod koniec roku ub. dużą konkurencję stanowiły dreny importowane z Czechosłowacji, bowiem rząd czeski wypłacał premje eksportowe, dawało, to możność skutecznego konkurowania na rynku polskim. Obecnie import z Czech zmalał, lecz z drugiej strony, Bank Rolny wstrzymał kredyty na meljorację, a co zatem idzie zapotrzebowania na dreny zmalało. Wypłacalność bardzo słaba za wyjątkiem wielkich zamówień rządowych.

MIĘDZYNARODOWE UZANSE W HANDLU DRZEWEM.

W dn. 30 i 31 sierpnia b. r. odbędzie się w Preszburgu II. Międzynarodowa konferencja drzewna. Na porządku dziennym znajdują się między innemi następujące sprawy: ujednostajnienie giełdowych uzansów w handlu drzewem, uregulowanie sprawy sądów polubownych dla rozstrzygania sporów w międzynarodowym handlu drzewem oraz utworzenie międzynarodowego Związku drzewnego.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 28. 6. Stefan Pełczyński, hurtownia materjałów budowlanych, Poznań 3, Dworzec Towarowy notuje następujące ceny (w złotych): cegła iłówka 64—68, cegła tonówka 69 do 78 za tysiąc sztuk, franco wagon cegielnia; dachówki karpiówki I klasy 150 za 1000 sztuk franco wagon cegielnia; wapno budowlane dla odsprzedawców 4,15, dla konsumentów 4,40 za 100 kg. loco wagon Wapienniki pod Inowrocławiem; cement portlandzki za worek papierowy a 50 kg. 6,00 dla budowniczych i odsprzedawców, względnie 6,75 dla konsumentów. Następne ceny rozumieją się franco stacja Poznań lub skład w Poznaniu: cement portlandzki za beczkę 180 kg. 22,50, za beczkę 200 kg. 24,50, za worek pap. 50 kg. 6; wapno budowlane w bryłach za 50 kg. 2,60 dla odsprzedawców, względnie 2,80 dla konsumentów, wapno hydrauliczne zł 12 za beczkę 150 kg.; papa dachowa za metr. kw. nr. 80 zł 1.05, nr. 100 zł 0.86, nr. 125 zł 0.73, nr. 150 zł 0.64, nr. 175 zł 0.57, nr. 200 zł 0.53, papa izolacyjna za metr kw. zł 2.50, górnośląska smoła preparowana, bezwodna zł 28.50 za 100 kg. netto, za beczkę osobno zł. 16; lepik z węgla kamiennego zł 40 za 100 kg.; powyższe ceny za smołę i wyroby smołowcowe obowiązują tylko przy stałym odbiorze i przy większych ilościach. Trzcina sufitowa szyta drutem palonym po zł. 4, szyta drutem pocynkowanym po zł. 4,40 za wałek 20 m. kw.; gips murarski zł 6,25, gips sztukatorski zł 7,25 za 1 worek 75 kg. łącznie z 1 workiem, przy dostawach cało- lub półwagonowych ceny odpowiednio niższe.

Katowice, 28. 6. Wobec słabego sezonu budowlanego, obrót drzewem nader słaby. Niemniej słaby jest również eksport do sąsiednich miejscowości na niemieckim Górnym Śląsku. Mimo to jednak tendencja na drzewo jest dosyć mocna, a lekkie ożywienie handlu wywołać może zwyżkę. Ceny notowane przez składników miejscowych za 1 m sześc.: belki 130 do 140, szalówki 98 do 100, podłogowe za 1 m. kw. 5,50 do 5,75, łaty 130, stolarka 180 do 225, dębina 250 do 300. Kopalniaki. Cena na kopalniaki jest stałym objektem targów między kopalniami a hurtownikami. Hurtownicy, płacąc za kopalniaki loco Śląsk dol. 4,50, przyczem nie wchodzą w tę cenę koszty handlowe, uważają, że płacone przez kopalnie ceny są za niskie, zwłaszcza, że mniej więcej 75% kopalń płaci dol. 4,75, reszta zaś dol. 4,90. To też hurtownicy domagają się od kopalń, płacących niższą cenę, dopłaty przynajmniej do dol. 4,90. Naogół tendencja na kopalniaki jest mocna, a producenci żądają do 4 dol. loco las. Zapotrzebowanie w miesiącach letnich nieco słabsze, jednak zadawalające.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 28. 6. Dom Handlowy A. Gepner, Grzybowska 27, w Warszawie, notuje następ. ceny za 1 kg.: Cyna Banca w blokach 11,00, ołów hutniczy 1,25, cynk 1,40, antymon

2,25, aluminjum hutnicze 4,30, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1,72, blacha miedziana 5,30—5,80, blacha mosiężna 4,00—4,80.

Katowice, 28. 6. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. I (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwa dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 220 zł. loco stacja wysyłająca.

Warszawa, 28. 6. Ceny odlewów ze stopów specjalnych. Koło odlewni metali półszlachetnych notuje za 100 kg. w złotych następujące ceny odlewów ze stopów specjalnych, przepisanych przez ministerstwo kolei żelaznych dla taboru P. K. P. Bronz panewkowy VII 624 zł. — odsprzętowy VII_2 578 zł. — fosforowy VII_2 630 zł, mosiądz VIII 457 zł. Cena odlewów metali półszlachetnych notowano: armaturę mosiężną 5,50 zł., armaturę bronzową 6 zł., — fosforbronzową 6,30, odlew mosiężny galanteryjny 10 zł. Ceny powyższe powyższe za 1 kg. loco fabryka bez opakowania za gotówkę. Ceny odlewów aluminjowych. Warszawskie odlewnie notują ceny odlewów glinianych (aluminiowych) od 11 do 16 zł za kg.

Katowice, 28. 6. Ceny blachy cynkowej według syndykatu wynoszą za tonę loco huta: blacha cynkowa przy odbiorze powyżej 30 ton £ 35.0, od 30 do 5 ton £ 35.10, poniżej 5 ton dla kupców 36,10, dla konsumentów 37.10. W składach detal. cena za 1 kg. w zł. wynosi dla kupców 1.68, dla konsumentów 1.72.

DRZEWO.

Warszawa, 28. 6. Na rynku drzewa opałowego notowano za tonę w zł. franco wagon st. Wileńska lub franco składy miejskie. Drzewo I gat. (piek.) sosnowe 47, — II gat. 44, szczapowe olszowe 41, — brzozowe 41, — dębowe 41, — rąbane sosnowe 62.

Gdańsk, 28. 6. Sosnowe słupy telegraf. od 12 cm. za 1 m^3 27 do 30 sh, — drewno kopalniane od 12 cm. za 1 m^3 17—18 sh, podkłady kolejowe za 1 sztukę 4.7—4.8 sh, ślipry za 1 sztukę 9.1—9.3 sh, sosnowe bale angielskie za 1 standart £ 11.15 do 12.10, świerkowe bale angielskie za 1 standart £ 11,00, dębowe kloce 30—39 cm. za 1 m^3 £ 4.5—4.10, od 40 cm. za 1m^3 4.15—5.8, materjały tarte 10—12 mm, gr. za 1 m^3 £ 9.12 do 12, materjały tarte 15 mm. gr. za 1 m^3 £ 9.10—11.15.

Lwów, 28. 6. Jesionowe kloce od 3 metrów bez kory średnicy od 40 cm. I kl. 140, II kl. 100 zł., od 30 cm. I kl. 95 zł., II kl. 65 zł., od 20 cm. I kl. 50 zł., boulsy w bloki ułożone I kl. 230, II kl. 185, brusy nieobrzynane luźny towar I i II kl. 180 zł., deski nieobrzynane 165, deski i brusy obrzynane 130. Brzostowe kloce od 40 cm. I kl. 70 zł., od 30 cm. I kl. 50 zł., boulsy w bloki ułożone I kl. 150 zł., brusy nieobrzynane 120 złotych, deski i brusy krótkie 100 zł. Jawor: kloce od 50 cm średnicy 130, 30—39 cm. 90, 25—29 cm. 65. Bukowe kloce od 26 cm. 50 zł., materjały rżnięte nieobrzynane 100 zł. Olchowe kloce od 22 cm. I kl. 55 zł., II kl. 40, od 30 cm. I kl. 80, II kl. 50, materjał rżnięty grub. 13 mm. 165 zł., 20 mm. grub. 155 zł., 26—105 mm. 150 zł. Brzozowe kloce od 22 cm. 50 zł., od 30 cm. 70 zł. Osikowe od 21 cm. 45 zł., od 22—29 cm. 65 zł., od 30 cm. i wyżej 70 zł. Należność za przetarcie 1 m^3 drzewa miękkiego 11 zł., z pryzmowaniem o 35% drożej — twardego 18 zł., z pryzmowaniem o 50% drożej. Drzewo opałowe za 10.000 kg. twarde 335, osikowe 275 zł.,miękkie sosnowe 340 zł., jodłowe i świerkowe 275 zł.

ZŁOTY W DNIU 28. 6. 1929 r.

Gdańsk przekaz 57.72—57.87, gotówka 57.75—57.90, Berlin przekaz na Warszawę 46.925—47.125, przekaz na Katowice 46.90—47.10, przekaz na Poznań 46.925—47.125, gotówka grube 46.825—47.225, Zurych przekaz 58.27½, Londyn przekaz 43.25, N. Jork przekaz 11.25, Budapeszt gotówka 64.10—64.40, Praga przekaz 378¼, Wiedeń przekaz 79.55—79.83.

Fabryka siatek drucianych w Łodzi

W rozwiniętym a raczej dość dobrze zastąpionym przemyśle metalowym w Łodzi, pośród placówek specjalizowanych działu wyrobów drucianych, od długich już lat przodujące miejsce zajmuje firma JÓZEF HESSE SPADKOB. przy ul. Andrzeja 40. Firma Hesse wytwarza siatki i plecionki druciane każdego rodzaju i o najróżniejszym sposobie wiązania, o oczkach czworokątnych, podłużnych, wiązaniach krzyżykowych i t. d. Urządzenie techniczne fabryki, wyposażonej do tej produkcji w maszyny i narzędzia typu najnowszego, umożliwia produkcję towaru najprzedniejszego a jej zmechanizowanie w każdym calu, wpływa korzystnie na potanienie produkcji. Kupiectwo branży żelaza i materjałów budowlanych, jak niemniej zainteresowani tą produkcją pp. przemysłowcy zechcą przy pokrywaniu zapotrzebowań zażądać oferty również od firmy Hesse, której ogłoszenie znajduje się w piśmie naszem.

Gnojówkowe rozlewniki rzędowe

Pierwsza Wielkop. Fabryka specjalna narzędzi i maszyn kultury gnojówkowej B-cia BLOTTNER W BOJANOWIE Wielkopolskiem przeszła w specjalizacji do budowania gnojówkowych rozlewników rzędowych patentu Path'a z wozem i regulatorem powietrznym, które to rozlewniki tego typu sprowadzaliśmy dotyczas z zagranicy a zwłaszcza z Niemiec. Rozlewniki Blottnera dotrzymują w zupełności konkurencyjnie fabrykatom zagranicznym z tą różnicą, że są tańsze od zagranicznych i dlatego znaleźć się winny w każdym magazynie maszyn i narzędzi rolniczych, bowiem fabryka bezpośrednio konsumentom wyrobów nie oddaje. Prócz rzędowych rozlewników buduje firma bojanowska beczki do gnojówki, stojące pompy gnojówkowe wiszące pompy, zmienne i przenośne rynny do gnojówki i t. d. Firma Blottner fabrykuje również wozy do wody dla budownictwa drogowego, dla pługów, straży pożarnej i dla użytku gospodarstw rolnych. Bojanowska placówka wytwórcza, która cieszy się już dziś wielkiem zaufaniem i poparciem, dozna niezawodnie w szerszej jeszcze mierze poparcia a zwłaszcza z uwagi na jej dział rzędowych rozlewników, których sprowadzanie z zagranicy stało się obecnie zbytecznem. Omawiana firma wysyła na życzenie oferty i prospekty bezpłatnie.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wpłynięcia oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4802. fabryki, wyrabiającej maski ochraniające druciane dla robotników pracujących w fabrykach wód gazowych.

Nr. 4808. fabryk krajowych, które wyrabiają gaz „Rechau".

Nr. 4809. firmy, dostarczającej opiłki bursztynowe wzgl. szlifiernie bursztynu na Pomorzu.

Nr. 4828. fabryk cementu większych i mniejszych nienależących do kartelu.

Nr. 4848. firmy, dostarczającej tarcze piaskowcowe do ostrzenia noży od żniwiarek.

Nr. 4852. firm, zajmujących się dostawą dykty (fornieru sosnowego).

Nr. 4857a. fabryk krajowych, wyrabiających gumki do korków porcelanowych.

Nr. 4859. firmy, dostarczającej ołów mielony.

Nr. 4860. firmy, dostarczającej cynę mieloną.

Nr. 4861. firmy, dostarczającej miedź mieloną.

Nr. 4863. firmy, dostarczającej nikiel mielony.

Nr. 4865. fabryk artykułów technicznych i zakładów izolacyjnych, mających zapotrzebowanie na sierść świńską do celów techn.-izolacyjnych.

Nr. 4866. firmy krajowej, wyrabiającej rurkowe wskaźniki wody.

Nr. 4888. firm, które trudnią się sprzedażą „Bohröl".

Nr. 4889. firmy, która buduje pompy systemu Wortingtona, a więc pompy do zasilania kotłów parowych. Zdolność 2.000 ltr. na godzinę.

Nr. 4898. Mam zamiar założyć sobie centralne oświetlenie gazowo-acetylenowe albo podobne. Proszę o podanie adresu, jaka firma takie urządzenia wykonuje.

Nr. 4903. firmy, wyrabiającej stancowane marki wartościowe, które mają być użyte do automatów.

Nr. 4904. firmy, wyrabiającej maszynki do ostrzenia kos gospodarskich.

Nr. 4905. firmy, dostarczającej kamienie prawdziwe czy też sztuczne do ostrzenia kos.

PRZETARG OFERTOWY.

Wojskowy Zakład Zaopatrzenia Inżynierji w Warszawie przy ul. Stalowej 62, zamierza oddać w drodze przetargu nieograniczonego dostawę na:

400 szt. zwijaka do kabla telefonicznego,
2.000 szt. szpulek do drutu wiązałkowego miedzianego,
500 szt. zacisków probierczych,
1.500 szt. świderków ślimakowych 5 mm. z rączką drucianą (wg. wzoru),
40 szt. uziemienia do aparatu juzowskiego (wg. wzoru),
20 szt. klejownic do apar. juzowskiego (wg. wzoru),
oraz z materjału drzewnego:
20 szt. krzeseł do obsługi apar. juzowskich (wg. wzrou),
20 szt. stołów telegramowych dodatkowych do apar. juzowskich (wg. wzoru),
60 kompl. skrzyń Nr. Nr. I, II, III na zestawy telegraficzne drużynowe (wg. wzoru),
800 szt. paczek rolek izolacyjnych drewnianych,
430 kompl. skrzyń minerskich Nr. Nr. 1, 2, 3,
1.400 kompl. strzemion, (materjał mostowy),
320 szt. ściągaczy (materjał mostowy),
4.000 szt. desek (materjał mostowy),
240 szt. półdesek (materjał mostowy).

Wzory, warunki techniczne i odbioru, — jakoteż i inne warunki obowiązujące dostawców przy składaniu ofert, wyłożone są codziennie do wglądu w Wydziale Zakupów W. Z. Z. Inż., od godz. 11 do 13.

Otwarcie ofert nastąpi 17 lipca 1929 r. o godz. 9-tej, do którego to terminu należy składać w Wydziale Zakupów W. Z. Z. Inż. oferty w zalakowanych kopertach z napisem: „Oferta do przetargu Nr. 3-29é30, podając przedmiot dostawy.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 18 lipca 1929 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na urządzenie strony niskiego napięcia w stacji transformatorowej w Warsztatach Wagonowych Piotrowice Śl.

Szczegóły przetargu ogłoszone w Monitorze Polskim Nr. 143 z 24/VI. br. i w Epoce Nr. 169 z 22/VI. br.

Dyrekcja Kolei Państwowych
w Katowicach.

OGŁOSZENIE PRZETARGU OFERTOWEGO.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach rozpisuje przetarg publiczny na urządzenie strony niskiego napięcia w stacji transformatowej w Warsztatach Wagonowych Piotrowice Śl.

Odnośne oferty, które można sporządzić tylko na przepisanym formularzu, należy złożyć odpowiednio ostemplowane i zapieczętowane z napisem: „Oferta na urządzenie strony niskiego napięcia w stacji transformatorowej w Warsztatach Wagonowych Piotrowice", najpóźniej do dnia 10 lipca 1929 r. do godz. 11-ej do skrzynki ofertowej w Dyrekcji.

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych ogłasza

PRZETARG

na budowę domu mieszkalnego we Lwowie przy ul. Głowińskiego.

Ślepe kosztorysy, projekty umowy i warunki przetargu otrzymać można, a także obejrzeć projekt budowy — w biurze inspektora Wojewódzkiego P. Z. U. W. we Lwowie przy ul. Mochnackiego 14 w godz. od 9 do 13.

Oferty w zalakowanych kopertach bez nagłówków z napisem „Oferta przetargowa na budowę domu mieszkalnego we Lwowie przy ul. Głowińskiego" należy składać na ręce Inspektora Wojewódzkiego P. Z. U. W. we Lwowie, do dnia 15 lipca r. b. do godz. 13-ej. Tegoż dnia o godz 15 m. 30 nastąpi publiczne otwarcie ofert.

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych
(—) **W. Strzelecki.** (—) **W. Gustowski.**

Państwowe Nadleśnictwo Kostkowo, poczta i stacja kolejowa Rybno, powiat Lubawa — Pomorze) wydzierżawi przez

LICYTACJĘ USTNĄ

prawo rybołóstwa i użytkowania trzciny na jeziorze „Rumian" o obszarze 176,415 ha na czas od 1. 4. 1929 do 31 3. 1938 roku.

Licytacja odbędzie się w kancelarji Nadleśnictwa dnia 18 lipca b. r. o godz. 10-tej rano.

Przed licytacją należy złożyć wadjum w wysokości 100 zł. (sł. sto zł.). Bliższych wyjaśnień co do warunków udziela kancelarja Nadleśnictwa w godz. urzędowych.

Zatwierdzenie licytacji zastrzega się Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

Państwowy Nadleśniczy.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Komitet Budowy Domu Żołnierza ogłasza przetarg nieograniczony na wykonać się mające roboty budowlane w gmachu Domu Żołnierza w Lublinie w bieżącym sezonie budowlanym.

W szczególności mają być wykonane następujące roboty:

1. 158 m. b. ozdobnej balustrady żelbetonowej około 1.50 wysokiej,
2. 87 m^3 muru ceglanego,
3. 39 m^2 stropów żelbetonowych,
4. 55.40 m. b. gzymsów żelbetonowych,
5. więźba dachowa nad sceną,
6. wykonanie stropów drewnianych,
7. wykonanie 5-ciu wentylatorów żaluzjowych,
8. 188 m^2 krycia dachu blachą cynkową,
9. 116 m. b. rur spustowych.
10. 2 komplety żelaznych klatek schodowych (kutych),
11. 54 m. b. balustrady żelaznej kutej,
12. 1280 m^2 pokrycia tarasów 30 mm. warstwą asfaltu.

Termin wnoszenia ofert do 10 lipca, godz. 12-ta przed południem.

Plany i kosztorysy do wglądu w kierownictwie Robót, ul. 3-go Maja Nr. 6, parter (Bank dla Handlu i Przemysłu).

Lublin, dnia 24 czerwca 1929 r.

z. r. Prezesa Komitetu D-cy O. K. II.
(—) **Mieczysław Demkowicz Dobrzański Mjr.**
Architekt.

PRZETARG.

Wileński Urząd Wojewódzki (Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych) ogłasza piśmienny przetarg ofertowy na roboty wodociągowo-kanalizacyjne w gmachu Państwowej Szkoły Technicznej w Wilnie imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Przetarg odbędzie się w dniu 20 lipca 1929 r. o godz. 12 w Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w Wilnie przy ul. Magdaleny 2, pokój Nr. 78.

Za Wojewodę Dyrektor Inżynier **A. Przygodzki.**

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Magistrat m. Wilna, Sekcja Techniczna, ogłasza przetarg ofertowy na budowę domu mieszkalnego trzypiętrowego przy ul. Derewnickiej róg ul. Pióromont w Wilnie.

Przetarg odbędzie się w dniu 12 lipca 1929 r. o godz. 13 w Sekcji Technicznej Magistratu.

Pisemne oferty z dołączeniem kwitu Kasy Miejskiej o wpłaconem wadjum przetargowem w wysokości 3 proc. oferowanej sumy składać należy w Kancelarji Sekcji Technicznej Magistratu do 12 lipca 1929 r. godz. 11.

OGŁOSZENIE.

W dniu 30 lipca 1929 r. godz. 13-ej w Państwowej Szkole Rolniczej w Trościańcu pow. Łuckiego st. kol. Kiwerce odbędzie się sprzedaż z licytacji lokomobili 8-iu sił Clajtona wraz z urządzeniem parowego młyna na 1 parę kamieni, przez przetarg ustny.

Reflektanci winni złożyć kaucję w kwocie 200 zł. na rach. bież. Państwowej Szkoły Rolniczej w Trościańcu do Oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego w Łucku lub w gotówce na miejscu przetargu.

Komisja Przetargowa.

„R. Met."

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

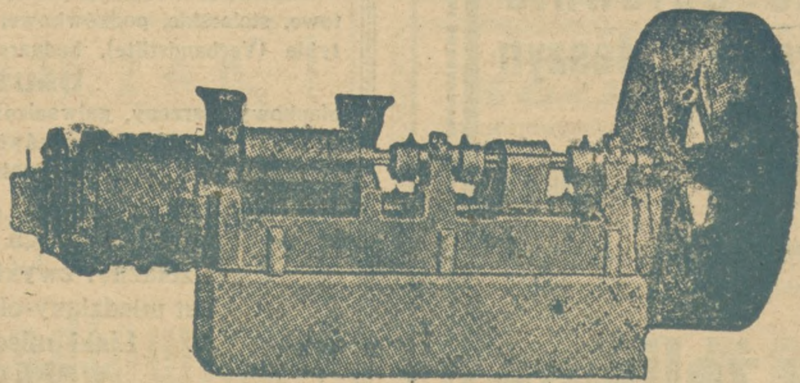
CENY OGŁOSZEŃ: $^1/_1$ str. 130 zł, ½ str. 75 zł, ¼ str. 45 zł, $^1/_8$ str. 25 zł, $^1/_{16}$ str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z wyraźnych fotografij po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.

Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Metali BRACIA KANCZEWSCY Spółka Akcyjna

ul. Ogrodowa 51/53 CZĘSTOCHOWA Tel. 1-95.

Rok zał. 1890.

MASZYNY CERAMICZNE

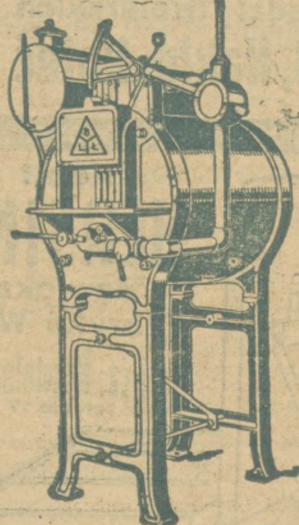
CEGLARKI ŚLIMAKOWE. WALCE GŁADKIE PRECYZYJNE. MASZYNY DO DREN i DACHÓWEK.
AUTOMATYCZNE ZASILACZE. ODLEWY DO PIECÓW HOFFMANOWSKICH.

Wyłączne przedstaw. na woj. Poznańskie i Pomorskie JAN ANTCZAK, Poznań, Ratajczaka 16. Tel. 11-88.

„BRACIA LANGE"

FABRYKA MASZYN i ODLEWNIA ŻELAZA Sp. Akc.

ŁÓDŹ, UL. ANDRZEJA NR. 21.

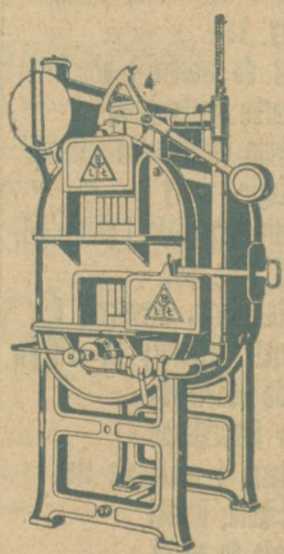
Piece jednokomorowe do hartowania, cementowania i odżarzania

Piece dwukomorowe, specjalnie do hartowania stali szybkotnącej

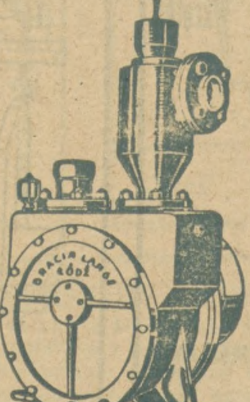
opalane ropą naftową lub gazem. Temperatura do 1300° C.

Piece do grzania przy zastosowaniu kąpieli solnej lub ołowianej, z opałem ropnym lub gazowym

Piece do odpuszczania, z opałem ropnym lub gazowym

Wentylatory wysokiego ciśnienia

z ciśnieniem do 2000 m/m słupka wodnego, służące do uruchomienia pieców hartowniczych.

7516z

Prospekty i oferty wysyła się na żądanie bezpłatnie

7358

Druk i nakład firmy „Kupiec" Wydawnictwo Gazet Fachowych, właśc. Artur Gustowski, Poznań, Wielka 10.
Za Redakcję i Administrację odpowiedzialny: Artur Gustowski w Poznaniu, ul. Wielka nr. 10.